

Dosavadní rozvoj Čínského hospodářství a jeho možné pokračování ve 21. století

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

**Dosavadní rozvoj Čínského hospodářství a jeho možné
pokračování ve 21. století**

**The development of Chinese economy up to now and its possible
continuation in the 21st century**

DP-PE-KEK-2009 32

Zdeněk Vážný

Vedoucí práce : Prof. Ing. Jiří Fárek, CSc., katedra ekonomie

Konzultant : Ing. Aleš Kocourek, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran : 78

Datum odevzdání : 22.5.2009

Počet příloh : 0

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra ekonomie

Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdeněk VÁŽNÝ**

Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Název tématu: **Dosavadní rozvoj Čínského hospodářství a jeho možné pokračování ve 21. století**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Shrnutí hospodářského rozvoje Číny ve 20. století
2. Současný stav Čínského hospodářství
3. Konfrontace Čínské ekonomiky se silnými světovými ekonomikami
4. Prognóza Čínského rozvoje ve 21. století

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

60 - 70

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

World economic outlook. Washington, DC: International Monetary Fund, 1980. Semiannual. ISBN 978-1-58906-758-5.

Mezinárodní politika. Praha : Ústav mezinárodních vztahů. 2000. Vychází měsíčně. ISSN 0543-7962.

CIHELKOVÁ, E. a kol.: Světová ekonomika: regiony a integrace. 1. vyd. Praha: Grada Publishing 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6.

The Economist. 2004-2008. London : The Economist Newspaper Ltd. ISSN 0013-0613.

MENKUI, W. and others. China's Economy. China intercontinental press, 2004.11. ISBN 7-5085-0634-0.

Vedoucí diplomové práce:

prof. Ing. Jiří Fárek, CSc.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.

Katedra ekonomie

Datum zadání diplomové práce:

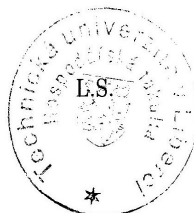
31. října 2008

Termín odevzdání diplomové práce:

22. května 2009

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová

děkanka

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.

vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2008

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladu, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 22. 05. 2009

.....

Bc. Zdeněk Vážný

Poděkování

Moje poděkování bych chtěl vyslovit zejména vedoucímu mé práce panu Prof. Ing. Jiřímu Fárkovi, CSc. Jeho trpělivé a systematické vedení bylo pro mě základem pro úspěšné napsání této práce.

Dále bych chtěl poděkovat Michaele Stolinové za morální podporu během psaní, a také za pomoc při slohové úpravě této práce.

Děkuji

Anotace

Cílem této práce je zhodnocení současného stavu čínské ekonomiky, vysvětlení dopadů hospodářské krize na jednotlivé části čínského hospodářství a zároveň ukázat, jak si stojí čínská ekonomika v dnešní realitě celosvětové hospodářské krize ve srovnání s významnými ekonomickými centry světa.

V první kapitole je stručně shrnut hospodářský rozvoj ČLR ve 20. století. Hlavní částí je zachycení přechodu od striktně plánovaného hospodářského systému k „socialistické tržní ekonomice“. Ve druhé kapitole je rozpracován současný stav čínského hospodářství. Dnešní realitou hospodářské krize a srovnáním jejích dopadů na jednotlivá hospodářská centra světa se zabývá třetí kapitola. V poslední čtvrté kapitole je vylíčeno, jak čínská ekonomika jako celek „bojuje“ s dopady hospodářské krize. Dále je zde naznačeno, jak by mohlo vypadat budoucí postavení čínské ekonomiky ve světovém kontextu.

Klíčová slova

hospodářská krize, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, podnikatelské prostředí, přímé zahraniční investice, soukromý sektor, státní sektor, tempo růstu ekonomiky, zahraniční obchod

Annotation

The aim of this work is to assess the current state of the Chinese economy, explain the impact of economic crisis in the individual parts of the Chinese economy and also show how the Chinese economy is in today's reality of global economic crisis as compared to the major economic centers of the world.

In the first chapter is briefly summarized the economic development of the PRC in the 20th century. The main part is capturing the transition from a strictly planned economy system to a "socialist market economy". In the second chapter is developed the current state of the Chinese economy. Today's reality of economic crisis and its impact on the comparison of the various economic center of the world deals with the third chapter. In the last fourth chapter is summary of how the Chinese economy as a whole "fighting" the effects of economic crisis. It is suggested here as the future could look like the position of the Chinese economy in the global context.

Keywords

business environment, economic crisis, foreign direct investment, foreign trade, gross domestic product, private sector, public sector, the growth rate of the economy, unemployment

Obsah

OBSAH	7
SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ	9
SEZNAM TABULEK	11
SEZNAM OBRÁZKŮ	12
ÚVOD	13
1. SHRUTÍ HOSPODÁŘSKÉHO ROZVOJE ČÍNY VE 20. STOLETÍ	14
1.1 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE DO KONCE 70. LET.....	14
1.2 HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ OD KONCE 70. LET	14
2. SOUČASNÝ STAV ČÍNSKÉHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	19
2.1 HDP A EKONOMICKÝ RŮST	19
2.2 INFLACE A CENY	24
2.3 NEZAMĚSTNANOST	25
2.4 FINANČNÍ SEKTOR.....	28
2.4.1 Bankovní systém	28
2.4.2 Státní rozpočet	31
2.4.3 Daňový systém	32
2.5 ZAHRANIČNÍ OBCHOD	34
2.5.1 Vývoj zahraničního obchodu	34
2.5.2 Teritoriální složení	37
2.5.3 Komoditní složení	38
2.5.4 Nejnovější vývoj.....	40
2.6 INVESTIČNÍ KLIMA	41
2.6.1 Podmínky vstupu zahraničního kapitálu	42
2.6.2 Nejperspektivnější oblasti a odvětví	43
2.6.3 Rizika investování v ČLR.....	44
2.6.4 Teritoriální a odvětvová struktura PZI v ČLR.....	45
2.6.5 Čínské investice v zahraničí	47

2.7 PRŮMYSL	47
2.7.1 Strojírenství	48
2.7.2 Chemický průmysl	49
2.7.3 Energetika.....	50
2.7.4 Potravinářský průmysl.....	50
2.7.5 Stavebnictví.....	51
2.7.6 Investice do průmyslu	51
2.8 SLUŽBY	52
2.9 ZEMĚDĚLSTVÍ	55
2.10 PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ.....	56
2.10.1 Státní sektor	58
2.10.2 Soukromý sektor	59
3. KONFRONTACE ČÍNSKÉ EKONOMIKY SE SILNÝMI SVĚTOVÝMI EKONOMIKAMI.....	62
3.1 CESTA DO HOSPODÁŘSKÉ KRIZE A SKUTEČNOSTI Z NÍ VYPLÝVAJÍCÍ.....	63
3.2 MUSELO KE KRIZI DOJÍT?	64
3.3 EKONOMIKY V OBDOBÍ CELOSVĚTOVÉ HOSPODÁŘSKÉ KRIZE A POSTAVENÍ ČLR.....	65
3.3.1 USA.....	66
3.3.2 Evropská Unie	66
3.3.3 Japonsko	67
3.3.4 ČLR.....	67
3.3.5 Řešení krize vidí svět ve vzájemné spolupráci.....	68
4. PROGNÓZA ČÍNSKÉHO ROZVOJE VE 21. STOLETÍ.....	70
4.1 REALITA HOSPODÁŘSKÉ KRIZE V ČLR.....	70
4.2 EKONOMICKÉ PROBLÉMY, NA KTERÉ SE MUSÍ ČLR PŘEDNOSTNĚ ZAMĚŘIT	71
4.3 BUDOUCÍ POSTAVENÍ ČÍNSKÉ EKONOMIKY	72
ZÁVĚR	75
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	77

Seznam zkratek a symbolů

ADB - Asijská rozvojová banka

ASEAN - Association of South East Asian Nations

BBC - British Broadcasting Company

bil. - bilion

cca - cirka

CIA - Central Intelligence Agency

ČLR - Čínská lidová republika

ČR - Česká republika

DPH - daň z přidané hodnoty

EIU - Economist Intelligence Unit

EU - Evropská Unie

G20 - The Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors

HDP - hrubý domácí produkt

IMF - International Monetary Fund

KS - Komunistická strana

mld. - miliarda

MMF - Mezinárodní měnový fond

např. - například

NBER - National Bureau of Economic Reserch

Obr. - obrázek

PBOC - The People's Bank of China

PZI - přímé zahraniční investice

resp. - respektive

str. - strana

Tab. - tabulka

tj. - to jest

TRE - tax resident enterprise

tzn. - to znamená

tzv. - takzvaný/á

USD - americký dolar

Dosavadní rozvoj Čínského hospodářství a jeho možné pokračování ve 21. století

USA - United States of America

ÚV - ústřední výbor

viz - odkaz na

WEO - World economic outlook October

WTO - World Trade Organization

% - procent

¥ - čínský yuan

\$ - americký dolar

Seznam tabulek

Tab. 1: Tempo růstu čínské ekonomiky v %	21
Tab. 2: Předpověď tempa růstu ekonomik podle EIU, březen 2009	22
Tab. 3: Vývoj ročních procentních změn hladiny spotřebitelských cen podle WEO.....	24
Tab. 4: Příjmy, výdaje, státní rozpočet v mld. ¥.....	31
Tab. 5: Vývoj salda a obratu zahraničního obchodu ČLR v mld. \$	36
Tab. 6: Podíl podniků na zahraničním obchodu ČLR v mld. \$.....	36
Tab. 7: Zahraniční obchod ČLR podle jednotlivých zemí v mld. \$.....	38
Tab. 8: Komoditní struktura exportu ČLR za rok 2008	39
Tab. 9: Komoditní struktura importu do ČLR za rok 2008.....	40
Tab. 10: Nejvýznamnější investoři do ČLR 2006, 2007, 2008	45
Tab. 11: PZI podle sektorů v roce 2007	46
Tab. 12: Roční procentní změna objemu produkce hlavních průmyslových produktů 2007, 2008	48
Tab.13: Největší investice do jednotlivých sektorů průmyslu v městských oblastech 2008	52
Tab. 14: Investice do jednotlivých odvětví terciárního sektoru ve městech 2008	54
Tab. 15: Čtvrtletní procentní ekonomický růst vybraných hospodářských center v letech 2007 a 2008	65

Seznam obrázků

Obr. 1: Procentní podíl sektorů ekonomiky na HDP v roce 2008	19
Obr. 2 : Srovnání HDP ČLR podle parity kupní síly se světem	20
Obr. 3: Vývoj exportů a importů v bil. \$	35

Úvod

Nástup čínského hospodářství do popředí světové ekonomiky je už delší dobu prakticky každodenním tématem v globálních ekonomických debatách. Přičemž o jejím silném postavení a vlivu na světovou ekonomiku dnes není již pochyb. Nejlidnatější země světa dobře zkombinovala přednosti svého velkého trhu s prvky tržního hospodářství, které zavedla do centrálního způsobu řízení své země.

Pokud se ale na rychlý čínský hospodářský růst podíváme detailněji, musíme si položit pár zásadních otázek. Jsou zavedené tržní prvky do centrálního plánování opravdu prospěšné ekonomickému prostředí ČLR? Jaký je vztah soukromého a státního sektoru? Jaký je dopad strmého hospodářského vzestupu na vrstvy čínských lidí? Do jaké míry je čínský trh otevřen světu? Navíc samotný pojem „socialistická tržní ekonomika“, kterým označují svou ekonomiku samotní Číňané, vzbuzuje mnoho otazníků. Jedno můžeme říci s jistotou. Čínská „socialistická tržní ekonomika“ představuje ojedinělý příklad fungování hospodářství v moderních dějinách ekonomie.

Záměrem této diplomové práce je odpovědět na zmíněné otázky. Zhodnotit současný stav čínského hospodářství a zároveň, jaké dopady má dnešní realita celosvětové hospodářské krize na jednotlivé části čínského hospodářství. Dále také, jak si stojí čínská ekonomika v porovnání s nejvýznamnějšími ekonomikami světa v současném kontextu hospodářské krize.

1. Shrnutí hospodářského rozvoje Číny ve 20. století

1.1 Stručný přehled vývoje do konce 70. let

Čína vstupovala do 20. století politicky i hospodářsky decentralizovaná a pod značným vlivem světových mocností, své oblasti vlivu zde měli zejména Velká Británie, Francie, Německo, Rusko a v neposlední řadě také Japonsko. Tato realita byla odrazem neschopnosti císařské dynastie vládnout. Výsledkem těchto skutečností byla špatná hospodářská situace. Po abdikaci posledního císaře se v zemi objevily první „prodemokratické“ ideály, které musely být nutně spojeny s hospodářskými a společenskými reformami. Bohužel, většina země, především oblasti venkova zůstaly reformami nedotčeny. Poté začal v zemi boj o moc mezi několika militaristickými skupinami, do kterého se přidala zničující válka s Japonskem. Demokratické myšlenky a úsilí změnit jak politické, tak hospodářské prostředí v Číně vzaly protentokrát definitivně za své. Následné občanské války, tudíž i hospodářská stagnace a politická nestabilita, trvaly do roku 1949. Tehdy byla slavnostně vyhlášena Čínská Lidová Republika. K moci se dostala Komunistická strana, blýskání na lepší časy se zdálo být v dohlednu. Optimismus ale netrval dlouho, začaly první hospodářské „pětiletky“, jejichž výsledkem bylo mimo jiné vyvlastňování soukromého majetku, hladomory a také úpadek intelektuálního myšlení. Začala doba striktního centrálního plánování hospodářství, v rámci kterého později zasáhly ČLR dvě komunistickou stranou řízené pohromy, politika „Velkého skoku“ a tzv. „Kulturní revoluce“. Vyústěním této politiky komunistické strany byl katastrofální hospodářský a sociální stav. Velký krok dopředu přišel s reformním úsilím koncem 70. let.

1.2 Hospodářský rozvoj od konce 70. let

Mezníkem v ekonomickém rozvoji bylo nastartování reformy koncem 70. let (1978). Tehdy Čína veřejně uznala slučitelnost tržního systému s myšlenkami socialismu a vyhlásila ideu „socialistického tržního hospodářství“. Po dřívějším destruktivním dopadu

kulturní revoluce na hospodářské dění se tak opět otevřel prostor ekonomickému rozvoji a procesu celkové hospodářské reorientace založenému na dvou základních principech. Za prvé na pragmatických přístupech a za druhé na postupném experimentálně ověřovaném řazení reformních kroků v hospodářské i politické oblasti.¹

Nastartování tohoto reformního úsilí se zaměřením změnit ekonomické prostředí v ČLR bylo odsouhlaseno v prosinci 1978, hlavním iniciátorem byl Deng Xiaoping (Teng Siao-pching). Do té doby bylo ekonomické prostředí striktně plánované a pod dohledem státního aparátu. Soukromé podnikání v ČLR prakticky neexistovalo. Reformy byly proto v prvním stadiu také zacíleny na uvolnění soukromého podnikání.

Nejprve byl vytyčen program tzv. čtyř modernizací, zahrnujících zemědělství, průmysl, armádu a vědu a techniku. Prioritou se stávaly ekonomický růst a efektivnost. Pozornost byla věnována reformě domácí ekonomické struktury, uvolňování individuálního podnikání a kultivaci obchodních a kapitálových vazeb s ostatním světem. Současně byly deklarovány setrvalé socialistické rysy ekonomiky, byť s odkazy na určité čínské zvláštnosti. Dominantní postavení si zachovával veřejný sektor spolu se státním plánováním. Politický systém spočíval na vedoucí úloze komunistické strany a její ideologii.²

Oblasti těchto modernizací spolu musely samozřejmě spolupracovat. Zkvalitnění zemědělství mělo být dosaženo díky rozvoji a rozšíření průmyslové výroby, která měla zajistit technizaci, elektrifikaci. K rozvoji průmyslu zase bylo potřeba kvalifikované pracovní síly, která bude schopna pracovat se západními technologiemi, to mělo zase zajistit zkvalitnění školství. Na začátku cesty muselo být ale aspoň částečné uvolnění soukromého podnikání, to si uvědomovali i tvůrci proreformních myšlenek. Podnikům bylo stanoveno, kolik produkce mají vyrobit a odvézt státu, který tuto produkci odkoupí za

¹ [3] Fárek, J. Kraft, J. *Světová ekonomika za prahem nového století globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2006. str. 121

² [4] Fárek, J. Čína ve Světové obchodní organizaci. *Mezinárodní politika*. Praha: 2002, roč. 24., č.1. str. 20

předem stanovenou cenu. Uvolnění spočívalo v tom, že s nadbytkem vyrobené produkce už mohl podnik zacházet podle svého uvážení, tedy většinou prodávat ho samostatně na trhu. Dalším důležitým krokem byl vznik tzv. zvláštních ekonomických zón.

Ve vytipovaných, dobře dostupných oblastech bylo vytvořeno zázemí pro zahraniční investory, kteří do něj dodali technologie a příslušnou odbornou pracovní sílu, tu méně kvalifikovanou zajistila čínská strana. Toto opatření odstartovalo příliv přímých zahraničních investic, které přispěly v dalším průběhu velkou částí čínskému hospodářskému rozvoji. V letech 1985-92 byla průměrná roční hodnota PZI v ČLR 3,9 mld. USD, v letech 1993-2000 již 38 mld. USD, v roce 2007 byla hodnota PZI do ČLR 74,8 mld. USD.

Na dalším sjezdu ÚV KS Číny v roce 1984 byla schválena rezoluce o reformě hospodářského systému. Nabádala k ekonomické spolupráci všech složek hospodářství, bez rozdílu na typu vlastnictví, za účelem zlepšení ekonomické situace ve všech sektorech. Přičemž pozornost byla upřena na rozvoj městských oblastí. Důležitým bodem se stala reforma státních podniků, které byly v té době mnohem méně efektivní než soukromé. Zefektivnění státních podniků mělo být docíleno oddělením majetkové role od role řízení. Dalšími kroky vpřed bylo uzákonění akciové společnosti jako formy podnikání a schválení zákona o bankrotu, ten dovolil insolventnímu podniku vyhlásit bankrot.

Znatelný posun k důslednější realizaci reformy a dalšímu otevírání ekonomiky přinesl rok 1992. Na stranické i vládní úrovni byl přijat komplexní program urychlování hospodářské přestavby, výraznější decentralizace hospodářsko-politického rozhodování a širšího uplatňování tržních prvků v rozvoji socialistické ekonomiky. Pochopitelně při zachování klíčové role veřejného sektoru a stávajícího politického uspořádání.³

³ [3] Fárek, J. Kraft, J. *Světová ekonomika za prahem nového století globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2006. str. 122

V praxi to znamená vybudování tzv. „socialistické tržní ekonomiky“. Všechny podniky se mají na trhu střetávat na základě myšlenek tržního hospodářství. Spravedlivou hospodářskou soutěž bude hlídat stát, jako hlavní autorita. Uzákonění akciové společnosti jako formy podnikání se rychle rozšířilo a osvědčilo, byly proto připraveny podmínky pro přechod také státních podniků na akciové. Na konci 90. let byla oficiálně potvrzena důležitá role soukromého sektoru v „socialistické tržní ekonomice“, toto tvrzení se stalo i součástí ústavy.

Za událost mimořádného významu lze považovat přijetí Číny do Světové obchodní organizace (WTO) v prosinci 2001, kdy bylo završeno téměř patnáctileté jednání o podmínkách vstupu. S členstvím souvisí zahájení dalších reform, což je signálem o odhodlání důsledně pokračovat v reformním úsilí a v celkové přestavbě ekonomického systému s posilováním prvků tržního hospodářství a otevírání se vůči světu. Zájem Číny o členství ve WTO je motivován snahou o rozšíření přístupu na světový trh s přispěním recipročního rušení cel a kvót na čínské exporty zejména u produkce pracovně náročných oborů zpracovatelského průmyslu. V této oblasti se Čína může spoléhat na dlouhodobý konkurenční předstih díky nepřeborné nabídce poměrně levné pracovní síly z venkovských oblastí. Dalším významným motivačním faktorem je stimulace dalších investic ze zahraničí spolu s moderními technologiemi a podnikatelským know-how. Členství ve WTO je vnímáno jako zahájení finální etapy dlouhodobého čínského pochodu směrem k modernímu tržnímu hospodářství. Řada s tím spojených reformních kroků může však přinášet, zejména krátkodobě, i efekty nevíтанé a jen málo sektorů nepocítí dopady pravidel WTO. Rušení subvencí vývozu agrárních produktů tíživě dolehne na venkovské oblasti, eliminace podpor státních podniků a snížení dovozních cel hrozí růstem nezaměstnanosti. Určitým kompenzačním „polštářem“ může být dostatečně dynamický ekonomický růst.⁴

Klíčovým prvkem ekonomického růstu je jeho dlouhodobá stabilita, která je dána silnou zahraniční, ale i domácí důvěrou v ekonomiku, velikostí vnitřního trhu a také malou mírou

⁴ [3] Fárek, J. Kraft, J. *Světová ekonomika za prahem nového století globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2006. str. 124-126

zranitelností ekonomiky z vnějšku. Hlavními stimuly ekonomického růstu jsou spotřeba, vývoz a investice. Na druhou stranu, stabilita ekonomického růstu je sice dlouhodobá, ekonomický růst je ale silně „přehříván“ stálým zvyšováním investic, z toho důvodu roste jak poptávka, tak nabídka. Problémem tedy je přeinvestovanost, která je spojena s velkou výstavbou kapacit, což může přinést nedostatečné využívání zdrojů, ale také přebytek výrobních kapacit a pracovních sil. To si uvědomila i čínská vláda a od začátku nového tisíciletí se snaží mírně brzdit svými pákami tempo ekonomického růstu. Detailnější pohled na problémy současného čínského hospodářství bude učiněn dále v této práci.

V obecnějším vnímání i komentování stupně úspěšnosti čínských reforem dominují aspekty pozitivní. Oceňována je hlavně politika v takových oblastech jako 1. kontinuita i obezřetnost reformního úsilí, 2. vstřícnost k mezinárodní ekonomické spolupráci, 3. zlepšování institucionálního rámce a tržně konformních mechanismů a 4. podpora konkurenceschopnosti podniků v souladu s požadavky hospodářské soutěže a soudobé mezinárodní dělby práce. Na obdobných principech je taky koncipován desátý pětiletý „Plán národního ekonomického a sociálního rozvoje na léta 2001–2005“, jenž identifikuje hlavní ekonomické strategie. K nim se řadí 1. zrychlení rozvoje informačních technologií, 2. pokračování politiky otevírání se světu a 3. aktivnější participace ve sféře multilaterální a regionální kooperace.⁵

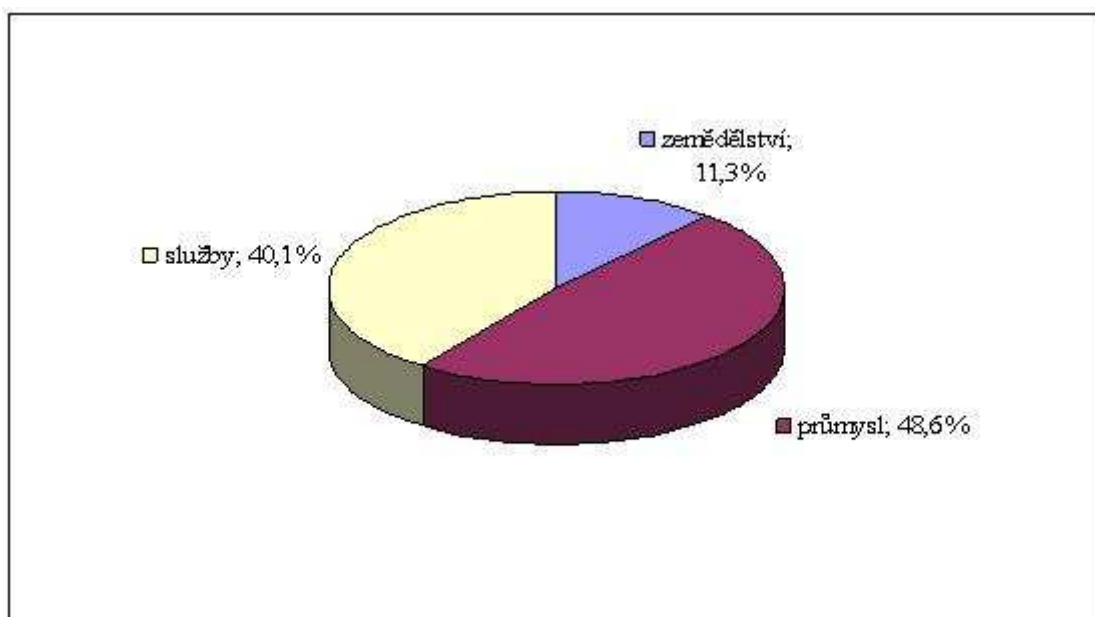
⁵ [4] Fárek, J. Čína ve Světové obchodní organizaci *Mezinárodní politika*. Praha: 2002, roč. 24.,č.1. str. 21

2. Současný stav Čínského hospodářství

2.1 HDP a ekonomický růst

Podle Národního statistického úřadu ČLR činil hrubý domácí produkt 30 067 mld. ¥ za rok 2008, což znamená oproti roku 2007 nárůst o 9% ve srovnatelných cenách. Primární sektor se podílel sumou 3 400 mld. ¥ (nárůst oproti předchozímu roku o 5,5%), sekundární sektor vytvořil hodnotu 14 618,3 mld. ¥ (nárůst o 9,3%) a terciární doplnil HDP o částku 12 048,7 mld. ¥ (nárůst o 9,5%).

Obr. 1: Procentní podíl sektorů ekonomiky na HDP v roce 2008

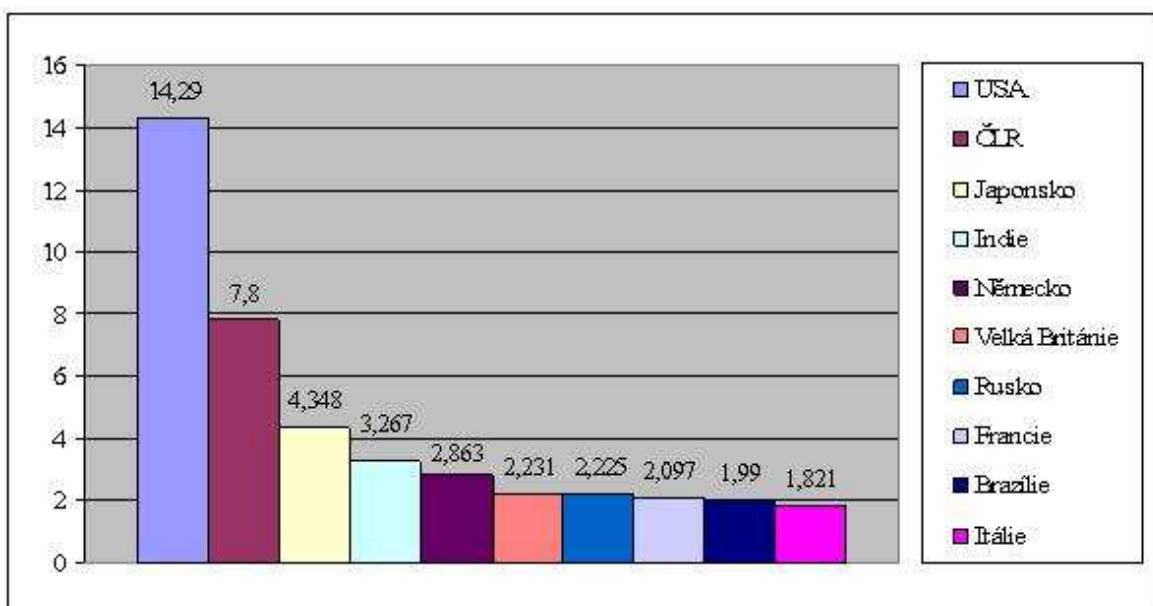

Zdroj: Vlastní

Z Obr. 1 je vidět, že hlavní hnací silou čínské ekonomiky je průmysl následovaný sektorem služeb, zaostávání zemědělství v podílu na HDP reflektuje jeho současný havarijní stav. Nicméně z procentních podílů jednotlivých sektorů je patrné, že se ČLR stává vyspělou ekonomikou světa.

Pouhé vyjádření HDP v ¥ nám o velikosti čínské ekonomiky málo řekne, proto, abychom zachytili robustnost současné čínské ekonomiky, uvedeme další ukazatel HDP. Server Central Intelligence Agency uvádí, že HDP podle parity kupní síly dosáhlo výše 7 800 mld. \$. Tento ukazatel umožňuje lepší srovnání skutečné ekonomické úrovně a výkonnosti zemí, protože bere v úvahu rozdílnost cen stejných zboží a služeb v jednotlivých zemích. Pro ještě lepší orientaci srovnáme toto číslo se světem.

Obr. 2 : Srovnání HDP ČLR podle parity kupní síly se světem

pozn.: hodn. jsou udávány v bil. \$

Zdroj: [9] Dostupné z : < <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html#Econ> >

Podle CIA bylo na celém světě celkem vyprodukováno HDP podle parity kupní síly ve výši 69,49 bil. \$. Jak je vidět z Obr. 2, ČLR se podílela druhou největší hodnotou na tomto čísle. To v tomto absolutním ukazateli ukazuje vzestup a již současné silné postavení čínské ekonomiky ve světovém kontextu. Toto nynější silné postavení je výsledkem reformního úsilí probíhajícího od konce 70. let, které bylo zřejmě nasměřováno správným směrem.

Pokud ale vezmeme v potaz další ukazatel HDP, tj. HDP na obyvatele, neřadí se ČLR v žádném případě mezi světové ekonomické mocnosti, což je způsobeno faktem, že je ČLR nejlidnatější zemí světa (odhad pro rok 2009 podle CIA je přibližně 1,34 mld.

čínských obyvatel). HDP na obyvatele proto činí pouze 6 100 \$ a ČLR se řadí až na 132. místo z celkových 240 zemí světa. Pro srovnání, HDP na obyvatele v USA odhaduje CIA pro rok 2008 na 48 000 \$ (10. místo v celosvětovém měřítku), v Japonsku na 35 300 \$ (34. místo), pro zajímavost ještě HDP na obyvatele v ČR stejná jednotka odhaduje na 26 800 \$. Dalším ukazatelem úspěšnosti ekonomiky je její meziroční tempo růstu. Od nastartování reformy ekonomika ČLR roste až na výjimky každoročním tempem okolo 10 %, proto za 30 let trvajících reformy dnes ČLR rychle dohání vyspělé ekonomiky, přičemž mnohé už předčila ve svém výkonu měřeném pomocí HDP, viz Obr 2.

Tab. 1: Tempo růstu čínské ekonomiky v %

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
9,6	8,8	7,8	7,1	8	8,3	9,1	10	10,1	9,9	11,1	11,4

Zdroj: [12] Dostupné z: < <http://www.euroekonom.com/> >

Pro rok 2008 podle odhadu Economist Intelligence Unit z března 2009 činí tempo růstu 9 %. V současné době přijde další zpomalení tempa růstu vzhledem k celosvětové hospodářské a finanční krizi. Vůbec největší propad by měl podle tohoto odhadu přijít právě v roce 2009, kdy by tempo růstu čínské ekonomiky mělo dosáhnout „pouze“ 6 %. Po tomto propadu bude další růst zřejmě pokračovat podobným tempem jako před vypuknutím krize, již v roce 2013 by měla podle tohoto odhadu čínská ekonomika růst tempem okolo 9 %. Dopad krize je už dnes celosvětový, zpomalení hospodářství je patrné ve všech vyspělých zemích světa, otázkou je, jak radikální dopad bude mít krize na jednotlivé ekonomiky a jakou hloubkou se projeví v tempu jejich růstu. Nicméně Tab. 2 ukazuje, že tempo růstu čínské ekonomiky bude i nadále působivé, takže stíhání vyspělých ekonomik, zejména té americké tou čínskou, bude i nadále pokračovat.

Tab. 2: Předpověď tempa růstu ekonomik podle EIU, březen 2009

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ČLR	9	6	7	8,4	8,7	8,9
USA	1,1	-3,1	0,7	1,5	1,9	2,1
Japonsko	-0,7	-5,9	0,2	1	1,3	1,4
Německo	1,3	-3,3	-0,2	1,4	1,6	1,7
Velká Británie	0,7	-3,6	-1,1	0,7	1,5	1,8
Rusko	5,6	-2	3	4,5	4,5	4,6

Zdroj: [2] Dostupné z: <<http://www.economist.com/>>

Co vůbec stojí za ekonomickým růstem ČLR? Hlavními hnacími silami čínského ekonomického růstu byly a jsou vývoz, spotřeba a investice. Přičemž v současné době mají největší podíl na růstu HDP investice do fixního majetku, bohužel ale jejich velký příliv způsobil vytvoření přebytečných výrobních kapacit v mnoha oborech. Tato přeinvestovanost, způsobená strmým zvyšováním investic, může mít za následek přehřátí čínské ekonomiky. I přes fakt zpomalení tempa růstu celosvětovou hospodářskou krizí se vláda musí snažit zaměřit na další „ochlazení“ nárůstu ekonomiky omezením investic zejména v oblastech rychle rostoucích, např. v sektoru nemovitostí nebo automobilovém průmyslu.

Čínská vláda je však i vzhledem k současnému zpomalení spokojena a říká, že se ČLR nachází ve fázi optimálního růstu, podobně jako například Japonsko v 70. letech. Neustále dochází k posilování tržních mechanismů, v minulém roce byly přijaty nové zákony. Zákon o majetku, o dani z příjmu právnických osob, o pracovní smlouvě či antimonopolní zákon mají napomoci zlepšení právního prostředí. Aspekty jako příznivé výsledky průmyslových podniků, zvýšená konkurenceschopnost čínského zboží a s tím související proexportní zaměření země, příliv dalších zahraničních investic přispěly k dobrým hospodářským výsledkům země za poslední období. Proexportní zaměření souvisí s politikou otevírání světa, byly proto v souladu se závazky k WTO upraveny některé celní

sazby a tím pádem pokračuje odstraňování obchodních překážek. Stejným dechem je ale potřeba dodat, že některá opatření nejsou dostatečná, že závazky vůči WTO nejsou plněny a ČLR své „ústupky“ vyrovnává opatřeními bránícími exportu do ČLR.

Na vládní úrovni byl přijat ekonomický program, jehož bodem je mimo jiné zvýšení kvality hospodářského růstu. Toho má být dosaženo urychlením rozvoje terciárního sektoru, je také potřeba zvýšit význam špičkového technologického průmyslu (tzv. high-tech průmysl) a zvýšit výdaje na vědu a výzkum (aspoň na 1,6 % HDP podle programu). S tímto zvýšením kvality hospodářského růstu souvisí i energetická náročnost hospodářství, která by měla klesnout více než v roce 2007. ČLR totiž zápasí s problémy nízké energetické efektivity, nedosahování energetických úspor a nedostatečného omezení škodlivých emisí. Tyto problémy pramení z příliš rychlého růstu těžkého průmyslu a energeticky náročných odvětví, což si uvědomuje čínská vláda a musí neustále zlepšovat mechanismy, opatření a vůbec celou energetickou politiku, aby podpořila energetické úspory a redukci emisí.

V současné době ČLR musí bojovat s dopady celosvětové hospodářské krize. Národní rozvojová a reformní komise proto schválila podpoření ekonomiky zvýšením výdajů na průmysl a zemědělství, musí pomoci zemědělství zejména na venkově. Odsouhlasila nakoupit komodity obou sektorů za 26 mld. \$, aby zvýšila rezervní zásoby pšenice, ropy nebo kovů včetně oceli (toto zvýšení má jít z peněz ministerstva financí a představuje 4,1 % jeho rozpočtu na rok 2009). Zemědělství má být také podpořeno zvýšením dotací o 20 %, čímž by měly stoupnout příjmy lidí právě ve venkovských oblastech, k čemuž má také přispět zvýšená minimální cena rýže a obilí o 14 resp. o 13 %. Tyto limity spolu s aktivní správou státních rezerv mají také za úkol držet stabilní cenu zemědělské produkce. Problémem číslo jedna spojeným s celosvětovou hospodářskou krizí je pokles poptávky po čínském zboží ve světě, který má jistě za následek zpomalení růstu čínského exportu, jakožto jednoho z hlavních hnacích motorů čínského ekonomického růstu.

2.2 Inlace a ceny

Podle odhadu World Economic Outlook z října 2008 v Tab. 3 vzrostla inflace počítaná na bázi spotřebitelských cen v roce 2008 oproti předcházejícímu roku o 6,4 %. Rozdílný byl růst indexu spotřebitelských cen ve městech a ve venkovských oblastech. Zatímco ve městech vrostl oproti předcházejícímu roku o 5,6 %, ve venkovských oblastech to byl nárůst až o 6,5 %. Hladina cen potravin vzrostla meziročně o 14,3 %, ve městech nárůst o 14,5%, kdežto na venkově růst o 14 %. Úroveň cen bydlení vzrostla o 5,5 %, přičemž v 70 největších městech to byl nárůst až o 6,5 %. Ceny zboží se zvýšily meziročně o 6,9 %. Konečně vzestup úrovně cen surovin, pohonných hmot a elektřiny byl zaznamenán o 10,5 %.

Tab. 3: Vývoj ročních procentních změn hladiny spotřebitelských cen podle WEO

1990-99 průměr	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
7,5	0,4	0,7	-0,8	1,2	3,9	1,8	1,5	4,8	6,4

Zdroj: [21] World economic outlook October 2008, Dostupné z: <<http://www.imf.org>>

Čínská vláda dobře ví, že se musí snažit čelit inflačním tlakům. Cílem ekonomického programu pro rok 2008 byl proto bod obsahující „rozumný“ růst cenové hladiny. Podle čínského vedení by měla zůstat míra inflace na úrovni roku 2007, tedy 4,8 %. Je jasné, že tohoto čísla se nepodařilo dosáhnout, a to zejména díky rostoucím cenám komodit a výrobních faktorů na světových trzích, které potom dále ovlivnily v první řadě rostoucí ceny zboží základních životních potřeb. Největší podíl na růstu cen výrobních faktorů měla zvyšující se cena ropy na světových trzích. Spotřeba ropy v ČLR je ze cca 47 % zajišťována dovozem a navíc existuje velký nepoměr mezi cenou dovážené ropy a cenou doma vytěžené ropy, to má za následek tlak na zvýšení ceny ropných produktů na čínském vnitřním trhu. Tyto skutečnosti také proto vedly ke zvýšení cen pohonných hmot, které se mimo jiné odrazilo v dalším zvyšování cen základních životních potřeb, což může vést v čínském kontextu k sociálnímu napětí vzhledem k rozdílům mezi situací na venkově a

ve městech. Tomuto stavu se chtěla čínská vláda jednoznačně vyhnout, a tak čínská centrální banka People's Bank of China přikročila ke zvýšení úrokových sazeb, které mírní inflační tlaky.

Nejnovější vývoj je naprosto opačný než minulý rok. Čína má v březnu 2009 deflaci podle Národního statistického úřadu. Index spotřebitelských cen klesl od ledna do února o 1,6 %, zatímco ceny zůstaly za stejné období nezměněné. To má za následek jediné. Sice se zvyšuje kupní síla peněz, spotřebitelé mají pocit, že platí za zboží a služby méně. Na druhé straně ale výrobci a prodejci inkasují de facto méně za poskytované výrobky a služby. Z krátkodobého hlediska není deflace nějakým závažným problémem, pokud by ale přerostla do delšího časového období, měla by negativní vliv v podobě snižování tržeb a zároveň zisků podnikatelské sféry, které by potom musely následně snižovat náklady. Vznikl by tak tlak na růst nezaměstnanosti nebo na snižování mezd zaměstnanců, to by se poté projevilo ve snížení domácí poptávky. Čínská centrální banka v této situaci snižuje úrokové sazby, aby podpořila ekonomiku a pomohla tak firmám, které v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí bojují s propadem zahraniční poptávky. V současné době vzhledem k dopadům celosvětové hospodářské krize na ekonomiky světa nemůžeme čekat vzchopení čínského vývozu, jakožto i zahraniční poptávky, tím pádem by vláda měla použít schváleného balíku 4 bil. ¥ na podporu ekonomiky v boji se světovou hospodářskou krizí a stimulovat tak domácí poptávku a spotřebu.

2.3 Nezaměstnanost

Oficiální statistiky CIA odhadují míru nezaměstnanosti v městských oblastech pro rok 2008 na úrovni 4 %, Národní statistický úřad ČLR v analýze z ledna 2009 současnou míru nezaměstnanosti ve městech odhaduje o 0,2 procentního bodu vyšší než na konci roku 2008, tedy 4,2 %. Tato čísla nejsou nějak alarmující, mnoho zemí by je označilo za stav plné zaměstnanosti. Avšak v čínském prostředí existují mnohá „ale“ a problém zaměstnanosti a nezaměstnanosti bychom mohli bez nadsázky označit jako největší současný problém ekonomiky ČLR. Potíž je v samotném měření míry nezaměstnanosti,

na vládní statistiky není spolehnutí. Pokud bychom vzali v potaz všechny následně popsané trhliny, vyšplhala by se míra nezaměstnanosti na číslo cca 9 %.

Za prvé, odchýlení statistiky od reality způsobují pracovníci propuštění. Oficiální čínské statistiky berou v úvahu pouze ty lidi, kteří jsou evidováni jako nezaměstnaní. Do těch se nepočítají lidé, kteří ztratili zaměstnání, ale po nějakou dobu berou vládní podporu a jsou tudíž evidováni, jako by byli v pracovním poměru.

Za druhé, do statistik nezaměstnanosti nejsou zahrnováni lidé z venkovských oblastí, ale pouze lidé registrovaní jako městské obyvatelstvo. Důvodem je idea, kdo vlastní půdu, na ní také hospodaří a vydělává si tak na obživu. Tato myšlenka naráží na problém v momentě, kdy venkovské obyvatelstvo migruje ze západních provincií do vyspělejších městských oblastí na východě. Tito migrující lidé potom nejsou oficiálně vedeni jako městské obyvatelstvo a nejsou tudíž zahrnováni do statistik nezaměstnanosti, i když de facto ve městech žijí. Nedostanou jako ilegální přistěhovalci povolení k pobytu, které je nutností k získání legálního zaměstnání ve městech, navíc nemají nárok ani na sociální výhody poskytované čínským státem. To vede dále k problémům s nezaměstnaností souvisejícími, kterými jsou sociální rozdíly, nedostatečné záchranné sociální sítě nebo také nepostačující nabídka bydlení ve městech. Tyto skutečnosti jsou nyní ještě prohloubeny v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí. Ministr čínského obchodu v březnu 2009 pro BBC uvedl, že největším problémem v současné době není zpomalení růstu, ale nezaměstnanost, která by mohla vyvolat sociální nepokoje. Nejnovější vývoj ukazuje, že cca 23 milionů lidí migrujících z venkova do měst za práci ztratilo práci v důsledku ekonomického zpomalení. ČLR proto musí vytvořit dostatek pracovních míst pro tyto lidi z venkova. Čínská vláda také plánuje investovat miliardy dolarů k vytvoření lepšího sociálního zabezpečení na čínském venkově. Aby předešla možným nepokojům spojených se sociálními rozdíly, musí zajistit také lépe fungující zdravotní pojištění a pokrytí venkovských oblastí zdravotní péčí, přidat záruky a financování povinné školní docházky pro venkovské děti a v neposlední řadě vytvořit lepší záruky na důchody. Obsahem poslední pětiletky (2006-2010) je proto pokračování ve zlepšení kvality života. Příjmy by měly znatelně narůstat jak ve městech, tak na venkově, průměrný příjem venkovana by se

měl reálně zvýšit o 6 %. Počet venkovských lidí žijících v chudobě by měl současně klesnout o 2 miliony. Míra nezaměstnanosti ve městech by neměla překročit 4,5 %.

V současné době vzniká problém týkající se otázky vstupu velkého množství absolventů vysokých škol na trh práce. Tento rok cca 6 milionů studentů ukončí studium, což je šestkrát více než v roce 2000. Příští rok by toto číslo mělo stoupnout na 7 milionů. V roce 2011 by mělo být dosaženo vrcholu podle Beijing Evening News, téměř 7,6 milionů absolventů vstoupí na trh práce. V posledních týdnech vláda proto oznámila různá opatření na zmírnění rány pro absolventy. Mohou získat úvěry až do výše 50 000 ¥ (7 300 \$) ke spuštění jejich vlastní firmy. Firmy, které zaměstnávají absolventy, mají snadnější přístup k úvěrům a získají daňové úlevy. Absolventi, kteří vstoupí do armády, nebo vezmou práci v chudých odlehlých oblastech západní Číny, dostanou univerzitní školné zpět od vlády. Od roku 2006 se vláda snaží podpořit absolventy a zároveň venkovské oblasti tím, že je nabádá, aby se věnovali práci ve vesnicích jako asistenti venkovských úředníků. Absolventům je slíbeno přednostní právo po třech letech na venkově, když se chtějí ucházet o práci v místě absolvování vysoké školy. Peking, jako obec s velkým venkovským zázemím, říká, že se mu podařil splnit cíl instalovat dva absolventy v každé okolní obci. V minulém roce bylo 17 000 uchazečů na 3000 takovýchto míst.⁶ Problematika rozvoje venkova musí být čínskou vládou řešena. ČLR je zemí velkých rozdílů, na jedné straně bohaté východní městské provincie, na druhé chudé venkovské provincie na západě.

V minulém roce vešel v platnost Zákon o pracovní smlouvě, který výrazně posiluje pozici zaměstnance vůči vedení firmy. Tohoto zákona bylo potřeba, protože až do nedávna neměli zaměstnanci skoro žádná práva, odborové organizace neexistovaly. Nový zákon v první řadě posiluje pozici odborů. Umožňuje jim větší zapojení do rozhodovacích procesů ve firmách v oblasti personalistiky. Vedení firmy musí např. konzultovat s odbory nábor nových pracovníků, řešit s odbory zastavení výroby podniku a obecně celou politiku firmy

6 [2] *The Economist*, Apríl 8th, 2009, Where will all the students go?. [online]. [cit. 10.4.2009]. Dostupné z: <http://www.economist.com/world/asia/displaystory.cfm?story_id=13446878 >

v oblastech, které se dotýkají pracovníků. Nový zákon dále upravuje problematiku zkušební doby. U nově uzavřených pracovních smluv do 1 roku je zkušební doba určena na 1 měsíc, u smluv v intervalu 1-3 roky je zkušební doba 2 měsíce, pro smlouvy na dobu neurčitou a smlouvy nad 3 roky je stanovena na 6 měsíců. Další bod se týká tzv. konkurenční doložky, která zakazuje zaměstnanci pracovat u konkurence po rozvázání pracovního poměru u současného zaměstnavatele. Tato doložka je ze strany zaměstnavatele nyní nově omezena. Období zákazu se zkrátilo ze 3 na 2 roky a týká se jen některých zaměstnanců, tj. zaměstnanců s přístupem k důvěrným informacím, senior manažerů a odborných zaměstnanců. Další novinkou v tomto zákoně je omezení opakovaného použití krátkodobých pracovních smluv. Z důvodu zamezení propouštění zaměstnanců bez udání důvodu, což tyto krátkodobé smlouvy v minulosti umožňovaly. Nový bod přináší v podobě tzv. zkráceného pracovního úvazku jistou flexibilitu do pracovního vztahu v případě, že práce je prováděna maximálně 4 hodiny denně a 24 hodin týdně. Není potřeba písemné pracovní smlouvy, nevyžaduje se zkušební doba, s tím je spojen fakt, že ale zaměstnanec nemá nárok na odstupné. Zaměstnavatel musí platit mzdy nejméně každé dva týdny. Zejména tento bod by mohl urychlit a ulehčit získání zaměstnání pro čínské lidi. Otázkou bude, jaký dopad tento zákon bude mít na samotné firmy, hlavně těm středním a malým může vzniknout problém v okamžiku zvýšení mzdových nákladů, které je nebudou moci snížit jako do teď propouštěním zaměstnanců.

2.4 Finanční sektor

2.4.1 Bankovní systém

Bankovní systém není v dobrém stavu díky četným špatným úvěrům státních podniků. Banky v minulosti nefungovaly jako nezávislé instituce, stát je používal k podporování ztrátových státních podniků, aby podpořil ekonomický růst, bohužel, dlouhá léta za daň zvyšujícího se státního dluhu. Vlna těchto špatných úvěrů existuje v čínském bankovním systému doteď, vláda vynakládá každoročně velké peníze na jeho ozdravení, avšak často špatnou alokací jejích zdrojů. Podporování státních podniků se děje dodnes, sice v menší

míře, nicméně toto chování může vést ke zhroucení bankovního systému a tím pádem i k zastavení ekonomického růstu.

Na čínském finančním trhu prakticky neexistují alternativní zdroje financování (např. dluhopisy), proto banky představují hlavní zdroj financí pro nefinanční sektor. V čínském bankovním systému je nyní cca 41 tisíc finančních institucí (pro srovnání v USA operuje v bankovním systému cca 94 tisíc institucí), přičemž hlavní postavení mají 4 státní komerční banky - Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China, China Construction Bank a Agricultural Bank of China, které dohromady ovládají cca 53 % bankovních aktiv v zemi (v posledních letech je tendence tohoto čísla klesající). Nestátní komerční banky začaly vznikat až v polovině osmdesátých let, faktem ale je, že v současnosti je jedinou čistě soukromou bankou China Minsheng Banking Corporation. Tři politické banky vzniklé v roce 1994, které se zaměřují na rozvojové a jiné projekty centrální vlády, jsou dalšími institucemi v čínském bankovním systému. Zbytek je tvořen městskými a venkovskými spořitelny, speciální část tvoří podíl zahraničních bank (cca 2 %). Zvláštní postavení má samozřejmě centrální banka The People's Bank of China, která se spolu s ministerstvem financí stará o měnovou a finanční politiku v zemi. PBOC se stará o cenovou stabilitu a o devizovou a kursovou politiku, zatímco ministerstvo financí především připravuje státní rozpočet a kontroluje výběr daní. V roce 2003 přešly úkoly spojené s dohledem a vydáváním regulačních kvót vůči bankovnímu sektoru od PBOC na nově vzniklou instituci China Banking Regulatory Commission. Další zvláštní institucí je The State Administration of Foreign Exchange, která spravuje devizové rezervy v zemi. Legislativu v bankovním systému tvoří Commercial Bank Law (vydán 1995). Podle tohoto zákona by měly banky fungovat na tržních základech, např. půjčovat jen za předpokladu minimalizace rizika. V praxi ale stát zasahuje často do činnosti bank. Může nařídit, aby propůjčily prostředky na rozvojové programy státního strategického významu. Dále centrální banka stanovuje interval rozpětí úrokových sazeb (ostatní banky musí svou úrokovou sazbu určit 10 % pod a nejvíce 20 % nad sazbou určenou PBOC).

Čínský bankovní systém trpí značnou podřízeností státu a velkým množstvím špatných úvěrů státních podniků. K jeho ozdravení by mohlo dojít cestou otevírání čínského bankovního trhu zahraničním institucím. Za prvé, nově přichozí zahraniční instituce by

vytvořily tlak na fungování tržního prostředí, jelikož by se zvýšila konkurence. Otázkou ale je, jak by se s touto konkurencí vyrovnaly čínské banky, které nejsou zvyklé na zahraniční konkurenci ve svém prostředí. Za druhé, zlepšilo by se fungování čínských bankéřů, stoupl by totiž tlak na odvádění kvalitní práce. Spousta z nich mnohdy není schopna rozeznat špatný úvěr od dobrého. To plyne ze státní podřízenosti bankovního systému, kdy úvěry byly poskytovány na příkaz jen státním podnikům, pro soukromé podniky to byl nadlidský úkol získat úvěr, takže bankéři nepotřebovali rozpoznat špatný úvěr od dobrého. Navíc jejich platy závisely na růstu objemu aktiv, takže přihlížení k návratnosti, riziku nebo kapitálové přiměřenosti neexistovalo.

Plusem pro čínskou vládu je, že se snaží se špatnou situací bankovního systému vypořádat. V roce 2006 byl přijat Zákon pro regulaci zahraničních bank. Jeho nově nastavená pravidla, zejména nastavení stejných podmínek jako pro tuzemské banky, má za úkol povzbudit zahraniční banky k většímu působení na čínském bankovním trhu a současně přispět k jeho otevírání světu. V boji proti špatným úvěrům byla centrální bankou vytvořena databáze s úvěrovými informacemi o společnostech a soukromých osobách. K ozdravení bank má také napomoci Zákon o bankrotech. Ten dal bankám větší prostor pro řešení problému insolvence mezi jejich klientelou. V průběhu minulých let došlo k reformám v oblasti akcionářských struktur bank, což má za následek zlepšení vnitřního řízení bank. Ke zlepšení celkové vnitřní situace v bankách má také přispět řada vládou vydaných opatření, hlavně postupné zbavování se špatných úvěrů, nalezení strategického partnera a upsání malého množství kapitálu na hongkongské a šanghajské burze.

V současné době je samozřejmě nutné se vypořádávat s dopady celosvětové finanční a hospodářské krize. PBOC v této souvislosti postupně snižuje základní úrokovou sazbu, společně s procentní mírou povinných minimálních rezerv. Těmito kroky chce vytvořit příznivé podmínky pro poskytování úvěrů a tím pádem pomoci čínským firmám, které bojují s propadem zahraniční poptávky způsobeným hospodářskou krizí.

2.4.2 Státní rozpočet

Podle statistik ministerstva financí ČLR z dubna 2009 dosáhly celkové státní příjmy za rok 2008 částky 6 131,7 mld. ¥, což představuje cca 20,4 % HDP. Meziročně se zvýšily o 19,5 % oproti 2007. Za prvé, ke zvýšení příjmů přispělo vysoké tempo růstu čínské ekonomiky. Za druhé, podle čínské vlády byl efektivnější systém výběru daní, cel a poplatků. To vedlo ve spojení s rostoucími zisky firem ke zvýšení daňových příjmů u DPH a u daně z příjmu právnických osob. Za třetí, do státního rozpočtu byly začleněny příjmy získané převodem práv na průzkum a těžbu ropy do nestátního sektoru. Za čtvrté, zvýšily se ceny nerostných surovin.

Výdaje za stejné období podle statistik ministerstva financí ČLR z dubna 2009 činily 6 242,7 mld. ¥, to znamená 20,8 % HDP. Proti předchozímu roku došlo ke zvýšení o 25,4 %. Čínská vláda použila většinu těchto prostředků na rozvoj venkovských oblastí a řešení sociálních problémů. Týkalo se to zejména podpory zaměstnanosti, rozvoje zemědělství, zdravotnictví, vzdělání, ale také ochrany životního prostředí. Řešení těchto sociálních problémů je ale brzděno neefektivní alokací vládních výdajů, přičemž se mnohdy tyto prostředky ani nedostanou na místo určení.

Tab. 4: Příjmy, výdaje, státní rozpočet v mld. ¥

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ¹
příjmy	2 635,6	3 164,9	3 934,4	5 130,4	6 131,7	6 623
výdaje	2 836,1	3 393,0	4 021,3	4 956,5	6 242,7	7 573
schodek, přebytek	-200,5	-228,1	-86,9	+173,9	-111,0	-950

pozn.: ¹ plán Ministerstva financí ČLR

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

Snížení deficitu státního rozpočtu v letech 2004-2006, který následně přerostl do přebytku v roce 2007, můžeme přisoudit každoročnímu růstu čínské ekonomiky, neboť s růstem produkce v expanzi se zvyšovaly daňové příjmy větším tempem než vládní výdaje. Náhlou

změnu přebytku v deficit v roce 2008 a jeho další značné prohloubení v roce 2009 je výsledkem dopadů celosvětové hospodářské krize. Ta má za následek zvýšení vládních výdajů, které jsou spojené s rostoucími transferovými platbami. Pokles zaměstnanosti vytváří tlak na růst těchto plateb v důsledku růstu podpor v nezaměstnanosti, která je v současné době velkým problémem v ČLR, hlavně ve venkovských oblastech.

2.4.3 Daňový systém

V březnu 2007 byl schválen nový Zákon o dani z příjmu právnických osob, jeho účinnost je platná od 1.1. 2008. Přinesl s sebou zásadní změny. Do jeho schválení daň z příjmu právnických osob přinášela mnohá zvýhodnění pro zahraniční firmy v porovnání s čínskými. ČLR byla dlouhá léta považována za zemi, kde je vhodné investovat z důvodu nízkých nákladů, včetně těch daňových. Daňová zvýhodnění měla přilákat zahraniční firmy, aby svou výrobní činnost realizovaly na území ČLR. V současné době tato zvýhodnění zmizela se schválením tohoto zákona.

Za prvé, lišila se sazba daně z příjmu pro firmy zahraniční a čínské. Za zahraniční firmu se v ČLR považuje subjekt s minimálně 25 % zahraničního kapitálu. Zahraniční subjekty byly zdaňovány 15 %-ní daní, zatímco čínské firmy odváděly daň z příjmu 33 %. Nově byla zavedena nová sazba daně, rovná jak pro zahraniční, tak čínské subjekty, na úrovni 25 %. Dopad bude jasný, snížení daňové zátěže pro čínské firmy a naopak zvýšení pro ty zahraniční. Podle odhadů čínské vlády zaplatí zahraniční firmy na dani z příjmu ročně o cca 5,7 mld. \$ více než doposud, naproti tomu čínské firmy „ušetří“ na dani z příjmu cca 18,6 mld. \$ za rok. Cílem nové sazby bylo sjednotit daň z příjmu a zpřesnit tak výběr, avšak i v novém zákoně se objevují výjimky. Pro malé firmy je stanovena daň z příjmu na 20 %. Ten je definován jako průmyslový podnik, jehož roční zdanitelný příjem nepřevyšuje 300 000 ¥, celková aktiva jsou menší než 30 milionů ¥ a zároveň počet zaměstnanců nepřesahuje 100. Dále potom pro podniky vyrábějící špičkové technologické (High-tech) produkty je sazba snížena až na 15 %, to bez rozdílu zahraničního nebo tuzemského vlastnictví. Tyto podniky musí ale splnit kritéria jako určitý podíl zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním nebo daný podíl výdajů na výzkum a vývoj z celkových výdajů. Čínská vláda ještě uvažuje do budoucna o snížení daně z příjmu na 15 %

pro podniky v západních provinciích. Tímto snížením chce jednoznačně podpořit investice do těchto nerozvinutých oblastí.

Za druhé, zahraniční firmy mohly využívat daňových úlev a prázdnin. Daňové úlevy byly poskytovány zahraničním subjektům v podobě nižší 15 %-ní sazby daně, jak je uvedeno výše. Ty mohly využívat i daňových prázdnin v tzv. formě 2+3. To znamená, že první dva roky byla daň z příjmu nulová, následně tři roky činila 7,5 % a až po těchto pěti letech se daň rovnala 15 %. Přičemž okamžik uplatňování této formy daňových prázdnin si mohla firma zvolit podle sebe. S platností nového zákona se tyto podmínky ruší, resp. se omezují na určité oblasti podnikání. V současnosti nejsou už nabízeny podnikům ve zpracovatelském průmyslu, zůstaly v oblastech zemědělství, lesnictví, živočišné produkce, rybaření, ochrany životního prostředí nebo rozvoje infrastruktury. Je vidět, že čínská vláda chce podpořit rozvoj těchto sektorů podnikání. Pro podniky, které stávajících úlev v současné době využívají, byla stanovena pravidla, jak přejít na nové sazby zdanění.

Zákon také nově zavádí pojem „tax resident enterprise“ (TRE). Tímto pojmem definuje společnosti, které vyrábějí mimo čínské území a zároveň sídlo svého výkonného managementu mají ale v ČLR. Dani z příjmu potom podléhají celosvětové příjmy takovéto společnosti.

Jak je v ČLR zvykem, bude uvedení tohoto zákona do praxe vypadat rozdílně podle jednotlivých regionů, jelikož některé provinční a municipální oblasti mohou nabízet rozdílné investiční nabídky. Nicméně nový zákon o dani z příjmu zvyšuje transparentnost této daně díky zavedení jednotné sazby. Je postaven tak, aby sledoval vládní hospodářské a sociální cíle, které míří k podpoře podnikatelských činností, rozvoje zaostalejších oblastí a také ke zdokonalování technologické základny.

2.5 Zahraniční obchod

2.5.1 Vývoj zahraničního obchodu

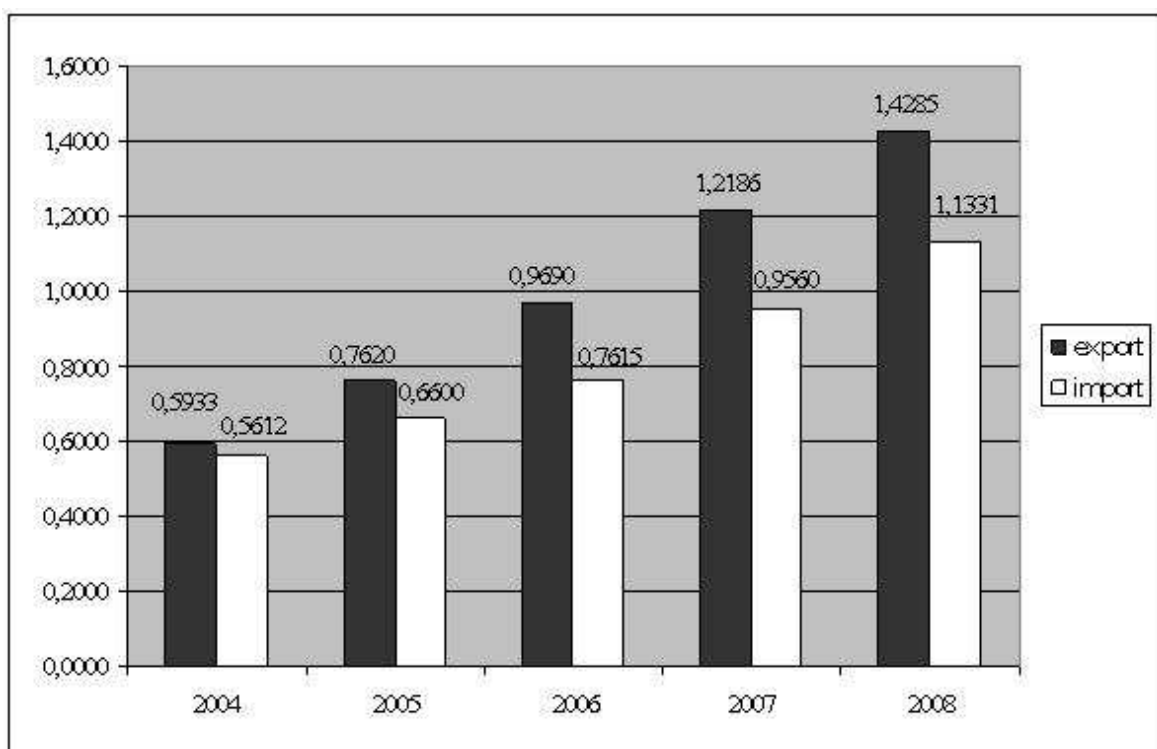
Zahraniční obchod patří spolu se spotřebou a investicemi k hlavním stimulům růstu hospodářství ČLR. Společně s prosazováním politiky otevírání se světu došlo a dochází k obrovskému rozmachu čínského zahraničního obchodu. Vyjádřeno řečí čísel. Čínská ambasáda v ČR uvádí celkovou hodnotu exportů a importů v roce 1950 ve výši 1,13 mld. \$, za rok 2008 se tento souhrn rovnal částce 2 561,6 mld. \$ (tzn. zvýšení 2 267krát!). Čínská ambasáda v ČR dále uvádí, že v roce zahájení reformy (1978) byla ČLR na 32. místě v žebříčku světových exportérů, dnes jí patří 2. místo za USA. [11]

Velký krok kupředu znamenající další rozmach čínského zahraničního obchodu byl vstup ČLR do WTO v roce 2001, o který ČLR dlouhou dobu usilovala. Jako podmínky členství ve Světové obchodní organizaci byly stanoveny a Čínou akceptovány následující okruhy závazků, jejichž plnění je zpravidla rozvrženo do pětiletého období. Za první, otevření prakticky všech hospodářských sektorů pro zahraniční kapitál. Některé byly dříve pro cizince buď přímo zapovězené (např. telekomunikace, pojišťovnictví, vnitřní obchod), anebo jejich účast striktně omezena pouze na určitý druh operací (např. bankovníctví). Nově bude povolena zahraniční kapitálová účast u domácích telekomunikačních operátorů, u institucí životního pojištění bude cizí majetková účast limitována 50 procenty, u neživotného až 51 procenty. Zahraničním bankám budou povoleny transakce v místní měně s čínskými podniky a posléze i obhospodařování depozit veřejnosti. Za druhé, rušení subvencí státním podnikům a postavení soukromého podnikání na stejnou rovinu se státním sektorem. S tím souvisí i odbourání kvót a netarifních bariér omezujících dovoz zboží. Za třetí, chránit práva k duševnímu vlastnictví, zrušit požadavek určité výše tuzemského komponentu (subdodávek) u firem se zahraniční majetkovou účastí a povolit zahraničním společnostem zřizování vlastních distribučních sítí, aby již nemusely operovat přes čínské zprostředkovatele. Za čtvrté, diferencované snížení dovozních cel, např. u automobilů z 80–100 procent na 25 procent, u agrárních produktů z cca 21 procent až

na 17 procent a u ostatních z přibližně 15 procent na 9 procent (ještě v roce 1992 činil průměrný celní tarif 44 procenta).

Výše nastíněný program změn ovlivní čínské sociálně ekonomické prostředí. Hloubku účinků je obtížné předjímat, nebude však zanedbatelná. Nazíráno z dlouhodobějšího hlediska, a pokud bude vůle závazky důsledně plnit, lze očekávat zesílení tlaku na adaptaci státních podniků tržním podmínkám, což může sice přinést hrozbu bankrotů, ale i vést k lepší alokaci zdrojů a přispět k dalšímu rozvoji soukromého podnikání.⁷

Obr. 3: Vývoj exportů a importů v bil. \$

Zdroj: [18] National Bureau of Statistics of China, Dostupné z: < <http://www.stats.gov.cn/english/> >

Podle národního statistického úřadu celková hodnota importů a exportů dosáhla v roce 2008 výše 2,5616 bil. \$, zvýšení o 17,8 % ve srovnání s předchozím rokem. Z toho celková

⁷ [4] Fárek, J. Čína ve Světové obchodní organizaci. *Mezinárodní politika*. Praha: 2002, roč. 24., č.1. str. 21

hodnota exportů činila 1,4285 bil. \$, nárůst o 17,2 % a celková hodnota importů byla zaznamenána ve výši 1,1331 bil. \$, o 18,5 % více. Z těchto čísel je vidět, že ČLR měla přebytek obchodní bilance za rok 2008 ve výši 295,5 mld. \$, což představuje nárůst o 32,8 % v porovnání s rokem 2007. Tato čísla zahraničního obchodu za rok 2008 představují historické maximum.

Z Obr. 3 je vidět, jak robustní růst zaznamenal zahraniční obchod ČLR v posledních pěti letech. Souhrn exportů a importů vzrostl z 1,154 bil. \$ v roce 2004 na hodnotu 2,561 bil. \$ v roce 2008 (zvýšil se 2,2krát). Současná hodnota 2,561 bil. \$ součtu exportů a importů představuje cca 32 % HDP, z čehož je jasně vidět, že zahraniční obchod tvoří silnou stránku současné čínské ekonomiky. Velkým plusem čínské ekonomiky je navíc fakt, že ČLR má dlouhodobě pozitivní saldo zahraničního obchodu. To vzrostlo od roku 2004, jeho hodnota činila + 32,097 mld. \$, na hodnotu + 295,5 mld. \$ v roce 2008. Vývoj je zachycen v Tab. 5. Takováto čísla není schopna v současnosti vykázat žádná jiná země světa.

Tab. 5: Vývoj salda a obratu zahraničního obchodu ČLR v mld. \$

	2004	2005	2006	2007	2008
Obrat ¹	1 154,5	1 421,9	1 760,4	2 173,8	2 561,6
Saldo ²	+ 32,097	+ 102,001	+ 177,475	+ 262,196	+ 295,5

pozn.: ¹ obrat = souhrn exportů a importů; ² saldo = export - import

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

Zajímavá je také statistika zahraničního obchodu z hlediska vlastnické struktury podniků.

Tab. 6: Podíl podniků na zahraničním obchodu ČLR v mld. \$

2008	Obrat ¹	%
Státní podniky	609,6	23,8
Podniky se zahraničním kapitálem	1 408,9	55
Soukromé podniky	543,1	21,2

pozn.: ¹ obrat = souhrn exportů a importů za rok 2008

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

Z Tab. 6 je vidět, že největší podíl na zahraničním obchodu ČLR mají podniky se zahraničním kapitálem (více než 50 %), což deklaruje, jak důležité jsou pro ČLR zahraniční investice. V roce 2000 činil podíl těchto podniků na zahraničním obchodu ČLR 48 %. Zvýšení za posledních 8 let není nějak rapidní, podstatné je, že se dlouhodobě pohybuje okolo 50 %, to znamená, že tento typ podniků je pro ekonomiku ČLR důležitým „hráčem“. Podíl státních podniků na zahraničním obchodu má naopak dlouhodobou tendenci klesat, v roce 2000 činil jejich podíl na zahraničním obchodu 46,8 %, dnes je to necelých 24 %. Tento trend souvisí s rostoucím podílem soukromých podniků na zahraničním obchodu, který vzrostl z 5,2 % v roce 2000 na 21,2 % v roce 2008. Tento fakt má spojitost s dlouhodobým posilováním tržních mechanismů v čínské ekonomice.

2.5.2 Teritoriální složení

Společně se začátkem reformy v roce 1978 se výrazně začala rozšiřovat teritoriální struktura čínského zahraničního obchodu. Začátkem 80. let ČLR obchodovala s cca 180ti zeměmi světa. V dnešní době ČLR obchoduje prakticky se všemi zeměmi, což je znovu výsledkem politiky otevírání se světu. ČLR se jisto jistě stává nejsilnějším hráčem na poli zahraničního obchodu.

Důležitou oblastí pro zahraniční obchod ČLR je zvláštní administrativní oblast Hongkong, přes který se realizuje velká část exportu ČLR dále do ostatních zemí světa. Tato skutečnost pak zkresluje statistiky exportu, protože Hongkong je ve statistikách uváděn odděleně od ČLR, takže skutečný export do jednotlivých zemí je ještě vyšší.

Tabulka 7 ukazuje největší obchodní partnery ČLR, kterými jsou v současné době Evropská Unie jako celek, USA, Japonsko a ASEAN (Association of South East Asian Nations, sdružení národů jihovýchodní Asie), nepočítaje Hongkong z důvodů nastíněných výše. Trend čínského obchodu je nyní takový, že ČLR zvyšuje svůj přebytek hlavně s EU, USA a Indií. Naopak deficit se prohlubuje v zahraničním obchodu s Japonskem, Korejskou republikou nebo Tchaj-wanem. Tato fakta vychází z reality, že největšími odběrateli čínského zboží jsou EU, USA, Japonsko nebo ASEAN a na druhé straně největší dodavatelé do ČLR jsou Japonsko, znovu EU, ASEAN a Korejská republika. Hongkong

není uváděn, protože většina čínského exportu právě do Hongkongu putuje dále do dalších zemí světa. Největším obchodním partnerem podle obratu je s velkým náskokem Evropská Unie (ČLR je 2. největším obchodním partnerem EU). Komoditní složení obchodu mezi EU a ČLR je velice široké, obchoduje se s výrobky s nízkou přidanou hodnotou (textil, zemědělské produkty) až po elektroniku, elektrotechniku a high-tech výrobky. Eminentně roste zejména čínský vývoz high-tech výrobků do EU (počítače, telekomunikační zařízení a jejich části).

Tab. 7: Zahraniční obchod ČLR podle jednotlivých zemí v mld. \$

	Obrat ¹	Vývoz z ČLR	Dovoz do ČLR	Saldo ²
EU celkem	425,6	292,9	132,7	+ 160,2
USA	333,7	252,3	81,4	+ 170,9
Japonsko	266,8	116,1	150,7	- 34,6
ASEAN	231,1	114,1	117	- 2,9
Hongkong	203,6	190,7	12,9	+ 117,8
Korejská republika	186,2	74	112,2	- 38,2
Tchaj-wan	129,2	25,9	103,3	- 77,4
Rusko	56,8	33	23,8	+ 9,2
Indie	51,8	31,5	20,3	+ 11,2

pozn.: seřazeno podle obratu; ¹ obrat = souhrn exportů a importů; ² saldo = export - import

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

2.5.3 Komoditní složení

Komoditní struktura zahraničního obchodu se začala měnit stejně jako teritoriální zaměření od začátku zavádění reformy (1978). Zatímco začátkem 80. let ČLR vyvážela především výrobky těžkého průmyslu, zemědělství a přidružených produktů, dnes jsou to hlavně

průmyslové výrobky (spotřební elektronika, elektrická zařízení, high-tech), produkty textilního průmyslu.

Tab. 8: Komoditní struktura exportu ČLR za rok 2008

	Export z ČLR	
	mld. \$	změna v % ¹
Telekomunikační zařízení	179,0	8,5
Kancelářské stroje a stroje pro automatické zpracování dat	159,7	8,5
Elektrická zařízení a spotřební elektronika	152,7	19,2
Oděvy a doplňky	120,0	4,1
Železo a ocel	70,9	37,7
Textilní příze, látky a tkaniny	65,2	16,6
Průmyslové výrobky a díly	61,1	30,2
Výrobky z kovů	54,3	18,2
Automobily	46,8	18,6
Vědecké přístroje a zařízení	35,5	17,3

pozn.: ¹ změna v % oproti 2007

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz>>

Tab. 8 zahrnující exportní komodity ČLR za rok 2008 ukazuje současný trend zaměření čínského exportu na průmyslové výrobky zejména v oblastech telekomunikačních zařízení, počítačů a spotřební elektroniky.

Co se týče importu, tak z tab. 9 je vidět, že importní skladba komodit je zaměřena na suroviny a materiály pro investice do infrastruktury (kovové rudy a železný šrot), exportní výrobu (elektrická zařízení a spotřební elektroniku) a také na ropu a její produkty. Největší procentní nárůst oproti 2007 byl zaznamenán u ropy a jejích produktů, což souvisí se stále se zvyšující poptávkou po automobilech. Téměř čtyřiceti pěti procentní nárůst zaregistrovala komodita kovové rudy a železný šrot jako materiál do infrastruktury. To podtrhuje značné investice, které ČLR do zlepšení infrastruktury země v současné době vkládá.

Tab. 9: Komoditní struktura importu do ČLR za rok 2008

	Import do ČLR	
	mld. \$	změna v % ¹
Elektrická zařízení a spotřební elektronika	216,6	3,6
Ropa a ropné produkty	162,2	63,6
Kovové rudy a železný šrot	100,5	44,4
Vědecké přístroje a zařízení	66,1	10,7
Kancelářské stroje a stroje pro automatické zpracování dat	45,6	3,1
Organické materiály	39,2	2,2
Průmyslové výrobky a díly	38,9	27,7
Plasty v primární podobě	38,4	7,9
Telekomunikační zařízení	38,2	3,3
Neželezné kovy	32,1	-1,9

pozn.: ¹ změna v % oproti 2007

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz>>

2.5.4 Nejnovější vývoj

Podle Národního statistického úřadu ČLR klesaly v březnu 2009 export a import už pátý měsíc za sebou. Export klesl oproti březnu 2008 o 17,1 %, import spadl za stejné období dokonce o 25,1 %. Za těmito propady stojí jednoznačně celosvětová hospodářská krize a s ní související propady zahraniční poptávky, a také domácí spotřeby v ČLR. Propad zahraniční poptávky zejména v USA a EU, jakožto hlavních destinací čínského exportu, má za následek pád čínského exportu. Import do ČLR klesá jednak kvůli ochabnutí čínské domácí spotřeby, ale také díky zbrzdění celé průmyslové výroby. ČLR dováží suroviny, jichž má nedostatek, tj. ropa a ropné produkty nebo kovové rudy. Pokles dovozu ropy do ČLR je příčinou její nízké ceny v současnosti, to působí problémy Rusku nebo arabským státům. Dále potom ČLR dováží strojírenské a elektronické výrobky, které sama neumí vyrobit. Pokles dodávek tohoto průmyslového zboží působí problémy Japonsku, Tchaj-wanu, USA nebo Německu, což jsou nejvýznamnější dodavatelé vyspělých technologií a kvalitního zboží do ČLR. To demonstruje, jak je pro ČLR zahraniční obchod

důležitý a jak je ČLR důležitá pro zahraniční obchod ostatních zemí. Jedno s druhým samozřejmě souvisí. Čínská vláda by proto měla začít stimulovat domácí spotřebu a vůbec celou čínskou ekonomiku, to také udělala schválením balíku 4 bil. ¥ na podporu hospodářství.

2.6 Investiční klima

Úvodem k této podkapitole je potřeba říct, že přímé zahraniční investice (PZI) se podílely a podílejí velkou částí na vzestupu čínského hospodářství. ČLR je pro zahraniční investory zajímavá hlavně díky velkému množství levné pracovní síly. Navíc ČLR šla od začátku reforem naproti přímým zahraničním investicím budováním tzv. zvláštních ekonomických zón, které nabízely výhodné podmínky pro zahraniční investory. Začátkem osmdesátých let se realizovaly velkým přílivem investic a vytvářením joint ventures, dnes dochází spíše k propojování s čínskými subjekty prostřednictvím fúzí a akvizic, joint venture je také stále rozšířen.

Velkým krokem kupředu byl vstup ČLR do Světové obchodní organizace (WTO) v prosinci 2001, kdy se výrazně zlepšilo investiční prostředí v ČLR. Většina opatření proběhla podle plánu a otevírání čínského trhu světu mohlo úspěšně pokračovat. Zlepšení došlo zejména v těchto bodech. Za prvé, začalo postupné snižování celních tarifů, do té doby dost vysokých. Za druhé, začalo docházet k liberalizaci některých sektorů ekonomiky, především v oblasti služeb, které byly do té doby prakticky nepřístupné zahraničním investorům. Za třetí, přijetí nových zákonů přispělo zlepšení podnikatelského prostředí, zejména oblast majetkového práva začala být řešena. Za čtvrté, státní administrativa zahájila boj s korupcí. Za páté, zpřesnila se práce v registraci firem, což přispělo ke zlevnění a zjednodušení pro podnikatelské jednotky. Za šesté, čínská vláda investovala prostředky do zlepšení infrastruktury země. Za sedmé, čínská vláda si uvědomila, že musí klást větší důraz na řešení aktuálních problémů, což posílilo politickou stabilitu země, která je důležitým signálem pro investování v jakémkoliv teritoriu.

Je nutno dodat, že současně s otevíráním čínského trhu se objevily některé skutečnosti, které mají negativní vliv na přímé zahraniční investice. Velký dopad mají změny v daňové oblasti, zejména nová daň z příjmu právnických osob a její nová sjednocená sazba pro čínské i zahraniční firmy smazává výhody pro zahraniční investory (viz podkapitola 2.4.3). Dále potom sílí ochranářství a podpora domácích firem v některých sektorech. Přílivu zahraničních investic určitě nepřidají ani stoupající mzdové náklady. Avšak v souhrnu všech pro a proti je ČLR dnes šestým největším příjemcem zahraničních investic na světě, první jsou USA.

Pro znázornění uvedeme vývoj zahraničních investic v řech čísel. Prvním velkým krokem k otevření ČLR pro zahraniční investice bylo již několikrát zmíněné zahájení reformy v roce 1978. Statistiky Economist Intelligence Unit uvádějí, že v letech 1985-1992 byla průměrná hodnota přímých zahraničních investic v ČLR 3,9 mld. \$. V letech 1993-2000 jejich průměrná hodnota stoupla na 38 mld. \$, to jednoznačně odráží úspěšně nastolenou politiku otevírání ČLR světu. Nárůst hodnoty PZI na 74,8 mld. \$ v roce 2007 je výsledkem již zmíněného vstupu ČLR do WTO a pokračujícího otevírání se světu. Shrnuto, za 22 let PZI do ČLR zvýšily svojí absolutní hodnotu cca 19krát, přičemž největší nárůst přišel v devadesátých letech.

2.6.1 Podmínky vstupu zahraničního kapitálu

V prosinci 2007 byla zatím naposledy aktualizována publikace „Catalogue for Guiding Foreign Investment in Industrie“, která vymezuje tři základní typy oborů pro zahraniční investice. Za první, oblast tzv. „zakázané“ pro zahraniční investice tvoří především sociální výzkumy. Za druhé, tzv. „s omezením“ zahrnují aktivity jako průzkum trhu, výroba filmů, televizní a radiové vysílání. Za třetí, tzv. „podporované“ představují oblasti vývoje softwaru, vývojových a výzkumných center. Z tohoto výčtu je jasné, že čínská vláda nechce, aby zahraniční investice ovlivňovaly sociální a kulturní prostředí ČLR. Naopak ví, že ČLR potřebuje pomoc v oblastech high-tech, počítačů a oblastech s těmito souvisejících. Nicméně zařazení jednotlivých zahraničních projektů do zmíněných kategorií nemusí být zase tak striktní. Investice do prvních dvou skupin musí být schváleny

ústřední čínskou vládou, projekty do tzv. „podporované“ skupiny investic mohou být schváleny na úrovni místních správních úřadů.

Součástí vstupu ČLR do WTO bylo také uvolnění některých oblastí zahraničním investicím, které byly do té doby zapovězené. Jednalo se zvláště o bankovníctví, telekomunikace, maloobchod a velkoobchod, distribuce.

Existují zpravidla tři kategorie společností pro zahraniční investice. Za prvé, společnost plně vlastněná zahraničním investorem, u které není stanovena dolní ani horní hranice velikosti investice. Navíc investice může být realizována ve splátkách, tehdy musí být splacena do tří let. Za druhé, je to společný podnik, kde minimální podíl zahraničního investora musí být aspoň 25 %. Práva a povinnosti jsou potom rozdělena podle velikosti podílů společníků. Za třetí, společný podnik vznikající zpravidla na kratší dobu, u kterého proto není vyžadována registrace jako právnická osoba, u ostatních je nutná. Podmínky minimálního podílu zahraničního investora jsou nastaveny stejně jako v předchozím případě.

Vedle těchto tří možností vstupu zahraničního kapitálu na čínský trh je běžným způsobem realizace PZI prostřednictvím nákupu licencí a know-how. ČLR se snaží přilákat tímto způsobem moderní technologie hlavně z USA.

2.6.2 Nejperspektivnější oblasti a odvětví

Čínská vláda se snaží různými opatřeními nesměrovat PZI tam, kam potřebuje. Uvědomuje si, že může pomocí PZI smazávat značné teritoriální ekonomické rozdíly. V roce 2004 proto zahájila program pro rozvoj 8 centrálních a 12 západních provincií, které patří k nejméně rozvinutým v celé zemi (jsou to: Shanxi, Jilin, Heilongjiang, Anhui, Jiangxi, Henan, Hubei, Hunan, Chongqing, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Tibet, Shaanxi, Gansu, Qinghai, Vnitřní Mongolsko, Ningxia, Xinjiang, Guangxi). Vyдалa dokument, který obsahuje pro každou jednotlivou provincii konkrétní oblasti vhodné pro investování. Program obsahuje zvýhodnění v oblasti daňových úlev pro investory po dobu 10 let v případě, že bude investice realizována do odvětví státem jmenovaných v tomto

programu. Dále potom zaručuje zvýhodnění v oblastech uživatelských práv k pozemkům, poplatků za energii, vodu a plyn.

Jako nejperspektivnější odvětví můžeme jednoznačně označit ta, která se začínají otvírat zahraničnímu kapitálu. V souvislosti se vstupem do WTO jsme mluvili o finančním sektoru, domácím obchodu a distribuci. Do nově přístupných patří i služby cestovních kanceláří, průmysl high-tech nebo také informační technologie. Kromě těchto odvětví se čínská vláda snaží směřovat zahraniční investice do zemědělství (technologie, infrastruktura apod.), energetiky (výroba i rozvod, obnovitelné zdroje energie), dopravy, využití přírodních zdrojů, strojírenství, petrochemie, farmacie, výroby zdravotnického zařízení a projektů zaměřených na vývoz. Olympijské hry v Pekingu 2008 se staly vhodnou akcí pro PZI, stejně jako připravovaná Světová výstava 2010 nebo závody Formule 1 v Šanghaji.

2.6.3 Rizika investování v ČLR

Investování v ČLR má nesporně i svoje nepříjemné stránky. Častými jevy tu jsou byrokracie, korupce, lhostejnost státních úředníků k zahraničním investorům, náhlé změny pravidel a podmínek. To vše je způsobeno odlišností podnikatelského prostředí a hlavně mentality lidí, což může mít dále za následek nedodržování dohod, cílené poškozování zájmů zahraničního investora. Problém je i ochrana duševních práv vlastnictví, kde tresty jsou poměrně malé, takže kopírování je častým jevem. Těmto jevům se dá čelit vhodně zvolenou strategií vstupu, např. prodejem licence místnímu podniku.

Dalším problémem je omezené využití vytvořeného zisku společnosti mimo území ČLR, firmy jsou nuceny reinvestovat vytvořený zisk v ČLR. Dlouhodobým problémem byla dříve nízká návratnost kapitálu (před rokem 2001 dosahovala dlouhodobého průměru 3 %). Se vstupem do WTO se zlepšilo investiční prostředí, a také došlo k růstu návratnosti. V současné době většina investorů hodnotí své investice v ČLR jako ziskové.

2.6.4 Teritoriální a odvětvová struktura PZI v ČLR

Z údajů v tab. 10 je vidět, že zahraniční investoři se v posledních třech letech výrazně neměnili. Jejich teritoriální struktura je prakticky stejná, jedná se hlavně o investory z Asie a Severní a Střední Ameriky. Hlavním investorem v ČLR je zvláštní administrativní oblast ČLR Hong kong (téměř 45 % všech PZI v roce 2008), který si tuto pozici drží již delší dobu a jeho postavení největšího investora se stále zvětšuje (růst podílu na PZI v roce 2006 32,1 % na 44,1 % v prvních 8 měsících 2008). Na druhou stranu dochází v posledních letech k úbytku investic z Japonska, Korejské republiky, USA a Tchaj-wanu.

Tab. 10: Nejvýznamnější investoři do ČLR 2006, 2007, 2008

Investor	2006		2007		2008 ¹	
	mld. \$	podíl v % ²	mld. \$	podíl v % ²	mld. \$	podíl v % ²
Hongkong	20,2	32,1	27,7	37,1	29,8	44,1
Panenské ostrovy	11,2	17,9	16,5	22,1	12,5	18,5
Singapur	2,3	3,6	3,2	4,3	3,2	4,7
Japonsko	4,6	7,3	3,6	4,8	2,7	4
Korejská republika	3,9	6,2	3,7	4,9	2,3	3,4
Kajmané ostrovy	2,1	3,3	2,5	3,4	2,2	3,2
USA	2,9	4,6	2,6	3,5	2	3
Tchaj-wan	2,1	3,4	1,8	2,4	1,3	1,9

pozn.: seřazeno podle hodnoty investice v roce 2008; ¹ údaje za rok 2008 jsou za prvních 8 měsíců roku; ² podíl v % je z celkové částky PZI za příslušný rok

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

Tab. 11 ukazuje hlavní oblasti pro zahraniční investice v roce 2007. Nejvýznamnější bylo strojírenství (výrobní podniky), jeho podíl na celkových PZI činil cca 54 %, nicméně trend těchto PZI byl klesající jak v jejich hodnotě, tak v počtu podniků. Dále klesající tendenci měly PZI do oblasti stavebnictví, zdravotnictví a do sektoru energií. To jednak z důvodu klesajícího zájmu zahraničních investorů o tato odvětví, a také protože čínská vláda má zájem sama rozvíjet tyto sektory. Naopak největší nárůst zaznamenaly PZI do sektoru nemovitostí. Další růst zahraničních investic byl zaregistrován do odvětví, která

korespondují s kapitolou 2.6.2 Nejperspektivnější oblasti a odvětví v této práci. PZI tedy vzrostly zejména v odvětvích vědecký výzkum, zemědělství, velko- a maloobchod, životní prostředí a informační technologie. Rostoucí hodnotu PZI v roce 2007 do kultury, sportu, zábavy, ubytování a stravování můžeme jednoznačně přisoudit přípravám na Olympijské hry v Pekingu 2008.

Tab. 11: PZI podle sektorů v roce 2007

Sektor	počet podniků	změna v % ¹	mld. \$	změna v % ¹
Celkem	37 871	- 8,7	74,77	13,6
výrobní podniky	19 193	-22,6	40,56	-4,6
nemovitosti	1 444	-39,8	17,09	107,3
leasing, obchodní služby	3 539	22,7	4,02	-5,2
velko- a maloobchod	6 338	35,9	2,68	49,6
doprava	658	1,1	2,01	1,1
informační technologie	1 392	1	1,49	38,7
elektřina, voda, plyn	352	-6,1	1,07	-16,6
ubytování, stravování	938	-11,5	1,04	25,8
zemědělství	1 048	10,2	0,92	54,2
vědecký výzkum	1 716	65,8	0,92	81,8
správa nemovitostí	270	14,4	0,72	43
důlní průmysl	234	12,5	0,49	5,4
kultura, sport, zábava	20	-14,1	0,45	86,9
stavebnictví	308	-12,5	0,43	-36,9
životní prostředí	154	16,7	0,27	39,8
finanční sektor	51	-1,9	0,26	-12,4
školy	15	-44,4	0,03	10,4
zdravotnictví	13	-35	0,01	-23,7

pozn.: seřazeno podle hodnoty investice; ¹ změna v % je oproti 2006

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

2.6.5 Čínské investice v zahraničí

ČLR už dlouhou dobu není jenom příjemcem investic. Čínské ministerstvo obchodu vydalo v roce 2004 úpravu nařízení pro čínské investování v zahraničí, která jednoznačně zjednodušuje proces schválení čínské investice do zahraničí. Přenesení této úpravy do praxe proběhlo rychle a úspěšně a mělo za následek rychlý nárůst čínských PZI. Růst čínských zahraničních investic je dokonce tak prudký, že podle posledního trendu klesání PZI do ČLR a růstu čínských PZI do zahraničí by měl v nejbližších letech objem čínských PZI do zahraničí přesáhnout objem PZI do ČLR.

Čínská vláda podporuje svými prostředky nejsilnější čínské firmy, aby investovaly do zahraničí. Nabádá je, aby investovaly v teritoriích jako je Afrika, jihovýchodní Asie, Blízký Východ a Latinská Amerika, protože ty skýtají obrovské surovinové zásoby a také v sobě skrývají největší šance uspět. Čínská vláda také pravidelně vydává katalog obsahující seznam konkrétních zemí a jejich odvětví, které jsou nejvhodnější pro čínské investice. Např. pro odvětví ropy a zemního plynu je vytipováno 9 zemí: Kuvajt, Katar, Omán, Maroko, Niger, Libye, Norsko, Ekvádor a Bolívie. Podle tohoto katalogu by měly čínské investice nejlépe směřovat do informačního, telekomunikačního, důlního a zpracovatelského průmyslu.

2.7 Průmysl

Procentní podíl průmyslu na HDP v roce 2008 činil bezmála 50 %, byl tak největším hnacím motorem čínské ekonomiky. Národní statistický úřad ČLR uvádí tato data. V roce 2008 vzrostla průmyslová výroba meziročně o 12,9 %. Pro srovnání, meziroční růst v roce 2008 byl o 3,4 procentního bodu nižší než meziroční růst v roce 2007, jinými slovy došlo k poklesu růstu průmyslové výroby. Zpomalení růstu můžeme jednoznačně přisoudit celosvětové hospodářské krizi.

Z tab. 12 je jasné, že nosnými obory čínského průmyslu jsou strojírenství a těžební průmysl. Nejrychleji rostlo v posledních dvou letech přesné strojírenství (zařízení pro

Dosavadní rozvoj Čínského hospodářství a jeho možné pokračování ve 21. století

optický přenos, polovodičové integrované obvody). Rostoucí těžba uhlí a železné rudy je odrazem stále se zvyšující průmyslové výroby jako celku.

Tab. 12: Roční procentní změna objemu produkce hlavních průmyslových produktů 2007, 2008

	2007	2008
	% změna	% změna
zařízení pro optický přenos	+ 16,3	+ 42,2
polovodičové integrované obvody	+ 22,6	+ 36,8
těžba železné rudy	+ 18	+ 21,9
těžba uhlí	+ 11,9	+ 19,1
všeobecné strojírenství	+ 11,7	+ 16,9
dopravní strojírenství	+ 22,9	+ 15,2
ocelové výrobky	+ 22,7	+ 15
mikropočítače	+ 32,1	+ 13,2
zařízení pro tisk	+ 26,1	+ 13,1
textil	+ 12,1	+ 10,5
výroba elektřiny	+ 14,4	+ 8,6
surová ocel	+ 15,7	+ 8,2
barevné televize	- 1,7	+ 6,5
výroba cementu	+ 13,5	+ 2,9
syntetické přize	+ 16,7	+ 2,2

Zdroj: [1] Souhrnná teritoriální informace země, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

2.7.1 Strojírenství

Strojírenství je nejvýznamnějším oborem průmyslu v ČLR. Dlouhodobě se pohybuje jeho podíl na tvorbě HDP okolo 11 % a podle čínské vlády má být v nejbližších letech hlavním tahounem národního hospodářství ČLR. Jeho důležitost podtrhuje i fakt, že do strojírenství

míří nejvíce zahraničních investic, které potom následně podporují jeho stálý vzestup. Mínusem zatím je slabá konkurenceschopnost čínských strojírenských výrobků.

Významným odvětvím v rámci strojírenství jsou obráběcí stroje všech typů materiálu. ČLR je dlouhodobě největším „spotřebitelem“ a zároveň největším dovozcem těchto strojů na světě. V současné době se dere do popředí i ve výrobě těchto strojů, má nakročeno stát se třetím největším výrobcem obráběcích strojů za Německem a Japonskem, kteří této výrobě vévodí v současné době.

Dalším významným odvětvím strojírenství je automobilový průmysl. Podle čínských statistik v ČLR vlastnilo v roce 2008 automobil 44 lidí z tisíce (celosvětový průměr je 120 lidí), z čehož plyne, že ČLR má co dohánět. Automobilový průmysl je proto nejrychleji se rozvíjející odvětví strojírenství, aby mohl uspokojit domácí poptávku. Jeho důležitost dokládají následující skutečnosti. Za prvé, v roce 2008 se podílel na tvorbě HDP pěti procenty. Za druhé, společně se svými přidruženými obory zaměstnával v roce 2008 jednu šestinu všech zaměstnaných.

2.7.2 Chemický průmysl

Chemický průmysl a s ním související farmaceutický průmysl sice tvořil cca 8 % HDP v roce 2008, avšak jeho produkce nepokrývá potřeby trhu, hlavně v oboru léků a speciálních chemikálií (polymery, organická výroba). Tyto mezery na trhu proto vyplňuje dovoz zmíněných komodit. Chemický průmysl není v ČLR tak rozvinutý, řada zahraničních firem se proto uplatňuje na trhu zejména výroby plastů nebo speciálních chemikálií. S rychlým rozvojem high-tech a automobilového průmyslu se dá očekávat zvýšená poptávka po chemikáliích a výrobcích chemického průmyslu potřebných v těchto oblastech strojírenství. Zvedající se kvalita života v ČLR má za následek zvýšenou spotřebu protinfekčních látek.

2.7.3 Energetika

Podíl energetického průmyslu na HDP neustále roste, což jednoznačně souvisí s rostoucím tempem průmyslové výroby. Jeho podíl na HDP za rok 2008 činil cca 8 %. Zároveň s rostoucí silou průmyslu musí růst i energetická vybavenost ČLR.

V roce 2008 bylo vyrobeno 3 404,7 mld. kwh elektrické energie. Výroba elektřiny v tepelných elektrárnách dosáhla 81,1 %, ve vodních elektrárnách bylo vytvořeno 15,5 %, podíl jaderné energie činil zhruba 1,3 % z celkové výroby energie v ČLR. Za posledních pět let roční spotřeba elektřiny narůstala dvouciferným tempem. Ze spotřeby primární energie v roce 2007 pocházelo 69,5% z uhlí (mnohem vyšší podíl než ve světě, jenž činí 28,9%), 19,7% z ropy, 3,5% ze zemního plynu (světový průměr je 24%) a 7,3% z vodní, jaderné a větrné energie. V příštích pěti letech vláda plánuje investovat 600 mld. ¥ do výstavby dalších elektráren, většina z nich bude tepelných. Výstavba vodních a jaderných elektráren poroste také rychle. Budování nových kapacit se bude orientovat na výstavbu větších energetických bloků, na dosahování vyšší efektivnosti a postupně i na respektování ekologických a bezpečnostních požadavků. Nejnovější rozvojový plán energetické oblasti počítá s následujícím rozložením energetického mixu. Podle druhu paliva má být rozložen následovně: 66,1% pro uhlí, 20,5% pro ropu, 6,8% pro vodní energii, 5,3% pro zemní plyn, 0,9% pro jadernou energii a 0,4% pro ostatní druhy obnovitelných zdrojů energie.⁸

2.7.4 Potravinářský průmysl

Potravinářství již delší dobu vykazuje stabilní podíl na HDP, tj. cca 5 %. ČLR je dovozcem obilí, rýže, kukuřice nebo mouky. Dosáhla deficitu v obchodu s masem. To poukazuje na fakt, že je v ČLR velký zájem o tyto komodity. Dále jistě na jejich důležitost a velkou spotřebu zapříčiněnou samozřejmě počtem čínských lidí. Nejvýznamnější exportéři potravinářských produktů do ČLR jsou Kanada, USA, státy EU, Austrálie, Brazílie, Argentina.

⁸ [1] *Souhrnná teritoriální informace země*, Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz> >

2.7.5 Stavebnictví

Stavebnictví patří k rychle se rozvíjejícím oborům. Podle Národních statistik ČLR podíl na HDP vzrostl od 4,7 % v roce 1991 na současných 6,5 % a čínská vláda plánuje, že do roku 2012 bude podíl stavebnictví na vytvořeném HDP činit cca 7,2 %. Růst stavebnictví doprovází jednak zvyšování zaměstnanosti v tomto odvětví, a také růst výroby stavebních materiálů jako je cement, cihly, tvárnice, dlažební a obkladové materiály. Na trhu stavebního průmyslu působí v ČLR z největší části tuzemské firmy, v malé míře jsou zastoupeny firmy financované z Hongkongu, Macaa a Tchaj-wanu. Čínský stavební trh zaplňují zejména tři typy domácích subjektů. Jsou to státní podniky, městské a venkovské družstevní podniky a malé venkovské stavební firmy. V minulosti hrály samozřejmě prim stavební podniky vlastněné státem. Dnes je trend jejich podílu na trhu klesající, protože nejsou schopny čelit konkurenčnímu prostředí. Roste tedy podíl družstevních podniků a malých stavebních firem, jelikož disponují lepší dodavatelskou flexibilitou. Jejich podíl na stavebním trhu se dnes pohybuje okolo 60 %.

2.7.6 Investice do průmyslu

Statistiky Národního úřadu ČLR uvádí tato čísla. Obecně investice do fixního kapitálu se v roce 2008 rovnaly částce 17 229,1 mld. ¥, meziroční nárůst 25,5 % a investice tak dosáhly cca 57 % vytvořeného HDP. Je nutno říct, že tento meziroční nárůst se již několik let pohybuje na stejné úrovni a potvrzuje každoroční růst čínského hospodářství. Nicméně dlouhodobým jevem je značný převis investic ve městech nad těmi na venkově, což víc a víc prohlubuje již tak velké rozdíly mezi městy a venkovem. Pro představu, investice v městských oblastech činily v roce 2008 14 816,7 mld. ¥ (tj. 86 % z celkových investic, 49 % HDP), naproti tomu ve venkovských oblastech bylo investováno „pouhých“ 2 412,4 mld. ¥ (14 % z celkových investic, 8 % HDP).

Investice do průmyslu probíhají hlavně v městských oblastech, jelikož zde se především odehrává průmyslová výroba. Z tohoto důvodu se čínské statistiky zabývají pouze investicemi do průmyslu v městských oblastech.

Tab. 13 dokazuje fakt, že energetický průmysl potřebuje nutně modernizaci, aby došlo k jeho efektivnějšímu chodu. Nejvíce investic proto směřovalo právě do tohoto odvětví. Vzhledem k velké poptávce po surovinách byl značně podporován také těžební průmysl. Třetí největší množství peněz v roce 2008 bylo investováno do chemického průmyslu, protože ten není schopen pokrýt potřeby čínského domácího trhu. Dále potom přišly investice do důležitých odvětví strojírenství, tj. obrábění (výroba z neželezných kovů) a dopravní průmysl

Tab. 13: Největší investice do jednotlivých sektorů průmyslu v městských oblastech 2008

Odvětví	mld. ¥
energetický průmysl	1 048,4
těžební průmysl	691,3
chemický průmysl	478,7
výroba z neželezných kovů	411,3
výroba dopravních zařízení	378,7
hutnictví železných kovů	324
výroba telekomunikačních zařízení a počítačů	246,3
hutnictví neželezných kovů	185,4

pozn.: seřazeno podle velikosti

Zdroj: [18] National Bureau of Statistics of China, Dostupné z: < <http://www.stats.gov.cn/english/> >

2.8 Služby

Podle Národního statistického úřadu se terciární sektor podílel v roce 2008 druhou největší částí na tvorbě HDP, když vytvořil hodnotu 12 048,7 mld. ¥ (40,1 % HDP). Meziroční nárůst čínské statistiky zaznamenaly v hodnotě 9,5 %, což potvrzuje rychlý nárůst

terciárního sektoru, zejména v oblasti komunikací, dopravy a skladování, velkoobchodu a maloobchodu, ubytování, stravování.

Sektor služeb se neustále rozvíjí. V současnosti tvoří 40 % HDP a jeho podíl se bude neustále zvyšovat. Jeho důležitost potvrzuje i fakt, že nejvíce investic do fixního majetku v roce 2008 bylo realizováno právě v terciárním sektoru. Čínské statistiky mluví znovu jen o městských oblastech. Nicméně investice v terciárním sektoru v městských oblastech v roce 2008 činily 8 087,5 mld. ¥ (26,9 % HDP), což je cca 54 % ze všech investic v městských oblastech. Investice do terciárního sektoru navíc měly meziroční nárůst 24,1 %, což znovu demonstruje jejich rychlý rozvoj.

Z následující Tab. 14 je jasné, na jaké tři hlavní oblasti se zaměřují investice v terciárním sektoru. Jsou to nemovitosti, infrastruktura a životní prostředí. Největší objem těchto investic připadl na oblast nemovitostí. S rostoucím počtem obyvatel je neustále potřeba zlepšovat a zvyšovat kapacity bydlení ve městech.

Další oblastí je infrastruktura. Za prvé, ČLR má třetí nejdelší železniční síť na světě (po USA a Rusku). Stávající železniční síť je navíc přetížena, protože neexistuje dostatečná hustota železniční sítě v regionech střední a západní ČLR, odkud probíhá přeprava surovin do produkčních regionů ve východní ČLR. Dalšími problémy jsou nízká úroveň vybavení přepravních služeb v rámci osobní železniční dopravy, nedostatečná kapacita pro železniční nákladní přepravu. Za druhé, se zvyšováním automobilové vybavenosti čínských lidí je nutné zároveň zlepšovat a rozšiřovat silniční síť. Je proto nezbytné investovat do rozvoje silniční sítě. V horizontu příštích deseti let čínská vláda předpokládá, že se nákladní silniční doprava zvýší o 41 % a osobní silniční doprava o 150 %. V rámci budování silniční sítě je naplánováno vytvoření několika silničních koridorů, které spojí sever s jihem a západ s východem ČLR. Součástí těchto koridorů má být i propojení všech hlavních měst čínských provincií a také měst s počtem obyvatel vyšším jak 500 tisíc. Za třetí, trh čínské letecké dopravy je v současné době nejrychleji rostoucím na světě. Investice jsou zaměřeny na obnovu leteckého parku, na rozšíření počtu letišť a jejich modernizaci. Vzhledem k velké rozloze ČLR hraje významnou roli letecká doprava i ve vnitrostátní dopravě. Za čtvrté, vodní doprava má svou důležitost v rámci neustále

rostoucího zahraničního obchodu ČLR. Zvyšování dovozů jde ruku v ruce s rozšiřováním čínských námořních přístavů, na které je vynakládáno stále víc a víc prostředků. Důležitost čínské námořní dopravy podtrhuje fakt, že ze 30 největších kontejnerových přístavů na světě je 8 v ČLR, Šanghaj je dnes třetím největším vůbec. Svojí významnost má i vnitrostátní říční doprava. Její rozvoj má za úkol ulehčit nákladní silniční dopravě. V dalších několika letech jsou proto investice také naplánovány do budování systému nákladní říční přepravy z čínských západních regionů do námořních přístavů na východě a jihu ČLR.

Třetí největší oblastí, kam ČLR investuje a musí investovat, je ochrana životního prostředí, přičemž zdůrazněme slovo „musí“. Neustále rychlá expanze čínského hospodářství s sebou přináší gigantické znečišťování životního prostředí ČLR. Problémem začínají být nedostačující zásoby pitné vody a snižující se úrodnost půdy.

Tab. 14: Investice do jednotlivých odvětví terciárního sektoru ve městech 2008

	mld. ¥	procentní podíl ¹
nemovitosti	3 521,5	43,5
infrastruktura	1 552,2	19,2
životní prostředí	1 226,2	15,2
věda a výzkum	457	5,6
veřejná správa	341,1	4,2
velko- a maloobchod	316,6	3,9
vzdělání	235,5	2,9
informační služby	213	2,6
ubytování, stravování	173,5	2,1

pozn.: seřazeno podle velikosti; ¹ procentní podíl z celkového objemu investic do terciárního sektoru ve městech

Zdroj: [18] National Bureau of Statistics of China, Dostupné z: < <http://www.stats.gov.cn/english/> >

2.9 Zemědělství

Podíl zemědělství na vytvořeném HDP v roce 2008 byl 11,3 %, ve srovnání s ostatními sektory to je jednoznačně nejnižší podíl. A i když se jeho podíl stále snižuje, je významnou částí čínského hospodářství. Je totiž hlavním zdrojem pracovních míst na venkově. Pro venkovské obyvatelstvo, jež tvoří dvě třetiny všech obyvatel ČLR, je to stále jediný způsob obživy.

V posledních letech se mění struktura produkovaných plodin. Osevná půda klesá u obilovin, naopak roste u bavlny, zeleniny a ovoce. Důvodů je několik. Za prvé, bavlna, zelenina a ovoce jsou jednoduše ziskovější než obiloviny. Za druhé, v ČLR každým rokem ubývá orné půdy. Obiloviny jsou náročnější na půdu, kdežto zmíněná druhá skupina je náročnější spíše na práci. Za třetí, tato změna souvisí se složením zahraničního obchodu se zemědělskou výrobou. Musíme říct, že všechny tyto body spolu souvisí. Změna zahraničního obchodu začíná v bodě, kdy ČLR bude samozřejmě produkovat a vyvážet, co je pro ni ziskovější. Klesá tedy vývoz obilovin a roste naopak vývoz hlavně zeleniny a ovoce. Na druhé straně jsme řekli, že klesá velikost orné půdy, s tím potom souvisí dovoz zejména obilovin, které jsme označili za náročné pro půdu.

Se vstupem do WTO v roce 2001 začala postupná liberalizace čínského zahraničního obchodu. Začal se snižovat vliv státních obchodních firem, nicméně vláda si nechala vliv hlavně na dovoz klíčových komodit. Státní obchodní firmy stále dovážejí obiloviny (včetně kukuřice, rýže a pšenice), rostlinný olej nebo cukr. V roce 2004 měla ČLR poprvé deficit v zahraničním obchodu se zemědělskou výrobou hlavně díky neustále rostoucímu dovozu obilovin. Tento trend bude i nadále pokračovat. Klesající ceny obilovin a na druhé straně zvyšující se ceny zemědělských vstupů snižují ziskovost produkce obilí a zároveň ubývání plochy orné půdy signalizují, že dovozy právě obilovin se budou i nadále zvyšovat.

Vstup do WTO byl počátkem liberalizace cen hlavních zemědělských plodin. Od roku 2004 je potom trh všech zemědělských plodin uvolněn a ceny, množství jsou jednoznačně určovány trhem (trh s tabákem je jediný trh zemědělských plodin, kde zůstala státní regulace v tomto ohledu). Nicméně vláda může ovlivnit trh obilovin prostřednictvím

národních obilných zásob. Dále potom na ochranu zemědělských producentů rýže, jakožto nejrozšířenější obiloviny v ČLR, vláda zavedla v roce 2004 minimální výkupní cenu. Od roku 2006 je nástroj minimální výkupní ceny spuštěn i pro pšenici.

Nejnovější reakcí vlády v roce 2008 je sledování cen některých zemědělských komodit, aby mohla případně sáhnout ke zmrazení jejich rostoucích cen. Cíl je zřejmý. Vláda se obává růstu cen potravin, který vyvolá celosvětová hospodářská krize.

2.10 Podnikatelské prostředí

Čínský trh se stává vzhledem ke každoročnímu vysokému tempu růstu čínské ekonomiky nejzajímavějším na světě. Jeho velikost, velký počet spotřebitelů skýtá mnoho příležitostí pro zahraniční podnikatele. Navíc s posilováním čínského hospodářství neustále roste v ČLR koupěschopná poptávka. Na druhé straně existuje v čínském podnikatelském prostředí mnoho překážek zejména pro zahraniční podnikatele. Velkým problémem v současné době je velké množství nelegálních kopií všech možných druhů výrobků. Případy z poslední doby ale ukazují další nekalé praktiky čínských podnikatelů. To vše vyplývá z kulturní difference ČLR a především západních zemí. Další ohnisko problémů pro zahraniční podnikatele skrývá nedostatečná legislativa, častými jevy jsou byrokracie a často obtížná vymahatelnost práva.

V čínském prostředí má byrokracie svou historickou „tradici“. Ta v čínských podmínkách byla na denním pořádku už za vlády imperialistů před vznikem ČLR. Komunisté potom jen převzali tuto státní správu a přidali do ní svou vrstvu byrokratických praktik. Výsledkem je, že „všemocná“ čínská ústřední vláda má dnes v provinciích prakticky malý vliv. Autoritami jsou v jednotlivých provinciích místní politické a podnikatelské špičky.

S problémem byrokracie těsně souvisí druhý zmíněný problém, kterým je obtížná vymahatelnost práva. V ČLR je častým jevem, že se práva odvozují od velikosti politické a společenské síly. V posledních letech sice čínská vláda tento problém řeší neustálým schvalováním dalších nových zákonů. Realita je ale taková, že zákonů je dostatek, ale

chybí „páky“ na dohlížení jejich dodržování. Mezinárodní advokátní kanceláře proto radí firmám, jak se vyhnout problémům s vymahatelností práva. V první řadě zaregistrovat své ochranné známky a patenty u příslušných čínských úřadů a celní správy. Potom v případě, že dochází k porušování duševních práv, nabízí čínský právní systém v podstatě tři způsoby vymahatelnosti práva. Za první, správní řízení je nejběžnějším způsobem. Je totiž nejméně nákladným postupem a průběh řízení je relativně krátký, zpravidla je rozhodnuto do tří měsíců od podání žaloby. Má i svá negativa. Nejzásadnějším je, že správní řízení neumožňuje ovlivnit již zahájené řízení prostřednictvím nově získaných důkazů. Druhým mínusem určitě je, že výše pokut, které je možno uložit v tomto případě, je relativně nízká. Za druhé, dalším možným způsobem domáhání se svých práv je vstoupit do občanskoprávního řízení u soudu. V tomto případě je délka řízení podstatně delší, řízení nelze znovu ovlivnit v průběhu nově získanými důkazy. Podstatným nedostatkem v tomto případě je, že se poškozená strana musí nechat zastupovat čínským právníkem. To je kámen úrazu, protože řada čínských právníků má velmi málo zkušeností z praxe. Za třetí, v krajním případě „závažného“ porušení práv lze požadovat zahájení trestního řízení. Závažnost porušení je posuzována podle výše obratu osoby, která práva porušila, a výše jejích příjmů plynoucích z protiprávního jednání. Posouzení tedy bude probíhat případ od případu. Na závěr je potřeba dodat, že častým jevem, se kterým se budou muset všechny zahraniční subjekty vyrovnat u všech zmíněných způsobů řízení, je místní protekcionismus úřadů a příslušných orgánů.

Čínské zákony ztěžují vstup zahraničním společnostem v dalším bodě. Do ČLR lze totiž vyvážet jen prostřednictvím čínských státních nebo soukromých společností, které mají příslušná oprávnění. Jednoduše řečeno, zahraniční společnosti si při vstupu na čínský trh musí najmout čínského zprostředkovatele. To se týká zejména případů, jako je zakládání reprezentační kanceláře, joint venture nebo podniků plně vlastněných zahraničním majitelem. Množství těchto zprostředkovatelů každým rokem roste a jejich paleta služeb také. Nabízejí všechny možné služby, jejich kvalita ale neodpovídá vynaloženým prostředkům a to je ten problém. Navíc se často stává, že v momentě, kdy přestane být obchod pro čínského zástupce zajímavý, vymění firmu za jinou, začne se zabývat úplně jiným výrobkem a to, co firma dlouhodobě budovala, zanikne během chvíle.

Největším problémem v současné době zůstává nelegální výroba kopií. Ta způsobuje zahraničním investorům v ČLR nejvíce ztrát. Např. Ministerstvo obchodu USA uvádí, že pirátské zboží zabavené při dovozu do USA je ze dvou třetin z ČLR. České statistiky například poukazují na podíl 37 % čínských padělků z celkového počtu dovezených plagiátů. ČLR je samozřejmě vázána mezinárodními smlouvami o ochraně práv duševního vlastnictví. Realita je ale taková, že ČLR chce dosahovat co největšího ekonomického růstu a výroba padělků tvoří cca 8 % HDP. Co způsobuje existenci takových množství čínských padělků? Odpověď je zřejmě následující. Nejčastějším způsobem založení společnosti v ČLR je joint venture, tedy společný podnik zahraničního a čínského partnera. V tom je jádro problému. Pokud zahraniční firma takto spolupracuje s čínským partnerem, vystavuje se nebezpečí, že přijde o svůj výrobek, protože ho čínský partner rychle okopíruje.

Tady se dostáváme k odlišnosti obchodního prostředí. Realita je taková, že v ČLR platí sice mnoho pravidel, ale na jejich dodržování málokdo dbá. Obchodování v ČLR je založeno na osobních vztazích, bez nich se toho moc udělat nedá. Úspěšné obchodování v ČLR je dlouhodobou záležitostí. Zahraniční společnosti ale nejsou zvyklé uvažovat příliš dopředu, jelikož v domácím prostředí na ně neustále tlačí akcionáři a konkurence na trhu. Závěrem můžeme konstatovat, že obchodování v ČLR je jen pro „silné“. Zahraniční společnost, která chce uspět na čínském trhu, musí překonat prvotní překážky i neúspěchy a nenechat si čínské prostředí znechutit. Úspěchu může tedy dosáhnout jen společnost, která je doma silná a stabilní, což jsou hlavně velké nadnárodní firmy.

2.10.1 Státní sektor

Reforma státního sektoru probíhá nepřetržitě od roku 1978 dodnes. Nutnost reformy vedoucí ke zefektivnění jeho fungování je důležitou otázkou pro úspěšnou ekonomickou budoucnost země. Společně s budováním „socialistické tržní ekonomiky“ váha státního sektoru klesá a přenechává místo dynamicky se rozvíjejícímu soukromému sektoru. Na začátku 21. století se státní podniky nacházely v katastrofálním stavu. Prakticky nevyráběly, byly drženy při životě jen díky značným vládním subvencím, aby tvořily dojem „umělé“ zaměstnanosti. Tento způsob podporování státních podniků nebyl

udržitelný, proto se v posledních pěti letech staly další reformní kroky státního sektoru jednou z priorit. Čínské státní podniky dnes najdeme už jen v odvětvích jako telekomunikace, energetika, plynárenství, vodárenství, částečně v těžkém a těžebním průmyslu.

Ve zprávě čínského premiéra z května 2008 stojí, že je spokojen se současnou životaschopností státního sektoru a jeho vlivem na národní ekonomiku. Čínské ústřední vládě se podařilo konsolidovat státní sektor, bylo dosaženo pokroku v reformě systému řízení státního majetku a také v reformě struktury státního sektoru. Toho bylo dosaženo urychlením reformy zavádění akciového systému vlastnictví ve státní sféře. Faktem je hladký průběh reformy poštovních služeb, pokroků bylo dosaženo v reformním úsilí telekomunikace, železničního průmyslu nebo civilního letectví. Čínský premiér také uvedl, že vznikla řada velkých společností schopných konkurovat v mezinárodním měřítku. V následném období roku 2009 se podle čínského premiéra ústřední vláda zaměří na další zlepšování vlastnické struktury. Je nutné dále standardizovat postupy pro transformaci státních podniků do akciových společností.

Jak je to doopravdy, se můžeme jen domnívat. Čínská vláda samozřejmě navenek tvrdí, že reformy státního sektoru jsou úspěšné. Nicméně ať jsou ve skutečnosti úspěšné méně či více, pro čínskou ekonomiku je dobrým signálem, že se čínská vláda neustále snaží řešit otázku státní sféry a její efektivity. Je také potřeba říct, že sice nízká efektivita státních podniků je závažím pro čínskou ekonomiku, na druhé straně se čínská vláda nemůže rychle zbavit státních podniků, protože by to čínskou ekonomiku mohlo zatížit značnými sociálními problémy, zejména růstem nezaměstnanosti.

2.10.2 Soukromý sektor

Rozvoj a vlastně „vznik“ soukromého podnikání se dají bez nadsázky označit za největší úspěchy reformního úsilí nastartovaného koncem 70.let dvacátého století. S posilováním tržních prvků v čínském hospodářství přešla iniciativa podnikání ze státní do soukromé sféry. Zároveň soukromá sféra přispívá sociální stabilitě, když pohlcuje odcházející pracovní sílu z klesajícího státního sektoru. Soukromý sektor se stal tahounem

ekonomického růstu ČLR a zároveň nejdynamičtěji se rozvíjející součástí čínského hospodářství.

Soukromý sektor se začal utvářet na začátku 80. let. První soukromé podniky vznikly v zemědělství a ve zpracování potravin. Důvodů je několik. Zemědělství mělo tehdy velkou tradici, představovalo jediný způsob obživy ve venkovských oblastech. Navíc rozvoj podnikání v zemědělství je více podmíněn vysokou potřebou pracovních sil, které je v ČLR dostatek, než potřebou kapitálu. Soukromé podnikání se následně rozvinulo i v řemeslné výrobě a drobném průmyslu. Důležitým posunem k rozvoji soukromého sektoru bylo zakládání „soukromých“ podniků orgány lokální správy. V tomto případě sice nešlo o soukromé podniky v pravém slova smyslu, avšak vzorec jejich chování byl stejný. Zájem lokálních správ byl jasný. Vylepšit si cestou podnikání své rozpočty. Toto „nestátní“ podnikání přispělo k regionálnímu rozvoji, vytvořilo nové pracovní příležitosti a rozšířilo nabídku produktů. V průběhu devadesátých let potom byly tyto podniky prodávány do rukou soukromníků v rámci budování „socialistické tržní ekonomiky“.

Rozvoj soukromého sektoru byl strmý i navzdory některým překážkám. Těmi hlavními byly právo na soukromé vlastnictví a nemožnost získat úvěr u banky. V osmdesátých letech přišel obrovský nárůst podnikatelských aktivit. Postupně bylo v čínské ústavě právně uznáno „individuální“ podnikání. Následně se začalo mluvit o „soukromém“ podnikání, až se soukromý sektor ústavně stal součástí „socialistické tržní ekonomiky“. Avšak nedotknutelnost soukromého majetku byla ústavně prohlášena až v roce 2004. Druhý zmíněný problém obtížnosti získání úvěru od banky přetrvává bohužel dodnes. Dostupnost kapitálu pro státní sektor je mnohem větší než u soukromých podniků. Tato skutečnost pramení z historických předsudků z doby, kdy soukromé podniky zrovna neexcelovaly ve splácení půjček. A tak banky hodnotí půjčky do státních podniků bezpečněji, i když tyto půjčky jsou ve skutečnosti mnohem riskantnější, protože státní podniky jsou na ústupu. I z tohoto důvodu tvoří převážnou většinu soukromých podniků v ČLR podniky malé, založené na rodinných vztazích. To je zároveň výhodou. V „rodinných“ podnicích jsou jasně vymezeny majetkové a odpovědnostní vztahy, které umožňují těmto podnikům větší akceschopnost. Z toho plyne důležitost osobních vztahů v čínském podnikání a obchodování.

Čínská vláda se v budoucnu musí zaměřit na další kroky, jež povedou ke zlepšení podnikatelského prostředí v ČLR. Další rozvoj soukromého podnikání bude záviset na reformách zejména bankovního systému. Musí se zlepšit dostupnost kapitálu pro čínský soukromý sektor.

3. Konfrontace Čínské ekonomiky se silnými světovými ekonomikami

Světová ekonomika se v současné době nachází v hluboké hospodářské krizi. Podle odhadů Mezinárodního měnového fondu (dále MMF) z ledna 2009 klesne světový ekonomický růst na 0,5 %, pro srovnání MMF uvedl světový ekonomický růst pro rok 2008 ve výši 3,4 %. Situace je dále nejasná a těžko předvídatelná. Vždyť MMF ještě v listopadu 2008 ve svých prognózách uváděl, že světový ekonomický růst v roce 2009 dosáhne 2,2 %. Realita je každopádně taková, že světová ekonomika se v současnosti nachází v největším propadu od hospodářské krize ve třicátých letech dvacátého století. Situace je ale odlišná. Dopady dnešní krize nebudou takové jako v předešlém zmíněném případě. Dopady zmírní mnohem větší globalizace ekonomiky, navíc světová ekonomika může použít zkušenosti z předešlých krizí.

MMF očekává, že finanční trhy zůstanou nadále pod tlakem i přes kroky vedoucí k zmírnění dopadů úvěrové krize. Tržní podmínky se podle MMF zlepší až poté, co dojde k obnovení důvěry investorů a spotřebitelů v řešeních podnikaných na záchranu ekonomik. „I přes velký rozsah politických rozhodnutí a akcí zůstanou finanční toky napjaté, a potáhnou reálnou ekonomiku dolů,“ uvedl MMF ve své předpovědi. Zároveň dodal, že jde o začarovaný kruh padajících cen aktiv, ubývajících bohatství domácností a klesající spotřebitelské poptávky. Výsledkem všech těchto aspektů je první "smrštění" všech HDP vyspělých ekonomik v poválečné éře od roku 1945. „Trvalé zotavení ekonomik není možné, dokud nebude obnoveno fungování finančního sektoru a trhy s úvěry nebudou blokovány,“ píše MMF.⁹

⁹ [5] *Online zprávy hospodářských novin*, Světovou ekonomiku letos čeká nejhorší krize od války. [online]. [cit. 2.5. 2009]. Dostupné z: <http://finweb.ihned.cz/c3-33537580-006000_d-svetovou-ekonomiku-letos-ceka-nejhorsí-krize-od-valky>

3.1 Cesta do hospodářské krize a skutečnosti z ní vyplývající

Co vůbec stojí za současnou realitou hospodářské krize? Na začátku dnešní skutečnosti hospodářské a finanční krize stála americká krize s hypotékami, která vyvrcholila v roce 2007. Co se stalo? Americký hypoteční trh umožnil získat hypotéku i těm žadatelům, kteří by na ni „normálně“ nedosáhli. To souviselo s americkou politikou získání „slušného“ bydlení pro všechny vrstvy americké společnosti. Je jasné, že díky dostupnosti hypoték těmto méně bonitním klientům tyto hypotéky v sobě nesly velké riziko. Rozšíření dostupnosti a užívání hypoték bylo podmíněno snižováním hypotečních úrokových sazeb v letech 2001 až 2004. Pro úplnost je potřeba říci, že velká většina hypoték uzavřená v letech 2001-2004 byla založena na pohyblivé úrokové sazbě. Při takto sjednané hypotéce si člověk nemůže být jistý, zda bude schopen splácet, jelikož hypoteční úroková sazba se může začít v dalších letech zvyšovat. Tato politika „levných peněz“ skončila právě v roce 2004, kdy hypoteční úrokové sazby začaly růst, protože americká centrální banka zvyšovala úrokovou sazbu, aby zabránila možným inflačním tlakům. Spojení skuteností pohyblivých hypoték a rostoucí hypoteční úrokové sazby zapříčinilo neschopnost některých klientů, zejména těch méně bonitních, splácet své hypotéky, jejichž splátky samozřejmě rostly.

V roce 2007 se k hypoteční krizi připojil rekordní růst ceny ropy. Kombinace těchto dvou aspektů vytvořila tlak na růst výdajů amerických domácností. Mzdy domácností ale rostly pomaleji než jejich výdaje. Americké domácnosti proto začaly snižovat výdaje na spotřební zboží a další služby. Tím se hypoteční krize přelila do dalších odvětví ekonomiky v USA. Začala klesat poptávka po automobilech, elektronice, nábytku, stavebním materiálu apod. Globalizace potom zapříčinila pokles spotřebitelské poptávky dále do světa.

Hypoteční krize na podzim 2008 přerostla do finanční krize. Neschopnost amerických domácností splácet své hypotéky společně s klesající cenou nemovitostí zapříčinily ztráty finančním společnostem. Jejich ztráty způsobily vysoké zadlužení amerických bank, které jsou potom následně omezeny v získávání kapitálu pro svoje refinancování, protože si jednoduše navzájem nedůvěřují, že jedna druhé dostojí závazkům. Celý bankovní sektor

proto trpí nedostatkem likvidity a úvěrování reálné ekonomiky je omezeno. Finanční sektor po celém světě registruje velký pokles. Vlády a centrální banky se musí snažit řešit tyto problémy snižováním úrokových sazeb a vkládáním peněz do ekonomiky.

Jaký je další dopad? Nervozita a nejistota spojená s hospodářskou krizí tlačí ceny dolů na komoditních trzích. Nejmarkantnější je to na trhu ropy. Poptávka po ropě i po energiích obecně klesá zejména v USA, ČLR a Japonsku. Podle údajů Světové banky klesla cena ropy za barel od září do prosince 2008 o více jak 100 dolarů.

3.2 Muselo ke krizi dojít?

Bylo to nevyhnutelné? Zjednodušeně řečeno společnost dospěla do současné krize kvůli vysoké zadluženosti a následné neschopnosti splácet, z čehož dále vyplynuly kroky charakterizující tuto krizi jako snížená spotřeba, snížená výroba nebo snížená potřeba pracovních sil. To vše souvisí se současným způsobem života ve vyspělých zemích světa, který je založen na neustálé spotřebě. Samotná spotřeba by samozřejmě nebyla až takovým problémem. Potíž je ve způsobu realizace spotřeby. Ta je již několik let spojována se systémem „života na úvěr“. Ten umožňuje lidem půjčit si prakticky na cokoliv. Trend byl prostě nastaven tak, že lidé mohli a spotřebovávali, aniž by na to „měli“. Tento trend byl ale funkční jen do určité velikosti společnosti, spotřeby a výše půjček. Svět není „nafukovací“. Je tedy jasné, že jsme nyní překročili určitou hranici a výsledkem je dnešní realita celosvětové hospodářské krize. Paradoxně neustálé zvyšování spotřeby má za následek odbytovou krizi firem. Firmy nemají odbyt, protože nejsou zákazníci. Zákazníci nejsou, protože nemají čím platit. Prostředky nemají, protože už jednoduše není, kde je brát. Vznikl začarovaný kruh, ze kterého bude těžké najít cestu ven. Odpovědí tedy je, že k současné situaci zřejmě muselo dojít. Otázkou spíše bylo, kdy k ní dojde.

Vlády předních světových ekonomik se snaží najít cestu povzbuzováním další spotřeby. Uváženímhodné je, zda toto řešení není jen dočasné. Podobná situace jako dnes by se mohla opakovat v blízké budoucnosti, protože řešení hledáme cestou, kterou vše začalo.

3.3 Ekonomiky v období celosvětové hospodářské krize a postavení ČLR

Prakticky všechny vyspělé ekonomiky v současné době zaznamenávají zpomalení růstu HDP v souvislosti s hospodářskou krizí.

Tab. 15: Čtvrtletní procentní ekonomický růst vybraných hospodářských center v letech 2007 a 2008

	07-I	07-II	07-III	07-IV	08-I	08-II	08-III	08-IV
USA	+ 1,5	+ 1,9	+ 2,8	+ 2,3	+ 2,5	+ 2,1	+ 0,7	- 0,2
Evropská Unie	+ 3,1	+ 2,5	+ 2,6	+ 2,1	+ 2,1	+ 1,4	+ 0,6	- 1,3
Japonsko	+ 2,5	+ 1,7	+ 1,9	+ 1,8	+ 1,4	+ 1,4	+ 0,6	- 0,3
ČLR	+ 11,1	+ 11,9	+ 11,5	+ 11,2	+ 10,6	+ 10,4	+ 9,1	+ 6,3
Česká republika	+ 6,5	+ 5,8	+ 5,9	+ 5,6	+ 4,9	+ 4	+ 2,9	+ 0,7

pozn.: každé čtvrtletí je srovnáváno se stejným časovým úsekem předchozího roku

Zdroj: [13] Eurostat, Dostupné z: < <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home> >

Z údajů Eurostatu zachycených v Tab. 15 lze vyčíst, jak postupně začala hospodářská krize dopadat na ekonomický růst jednotlivých ekonomických oblastí. Výrazné zpomalení se začalo projevovat od třetího čtvrtletí roku 2008, kdy krize dolehla na ekonomiky. Mezi druhým a čtvrtým čtvrtletím roku 2008 nejvíce zpomalila ekonomika ČLR. To je dáno proexportním zaměřením země, ve světě klesá poptávka. Nicméně čínský ekonomický růst i nadále výrazně převyšuje všechny uvedené ekonomiky. USA, Evropská Unie jako celek a Japonsko se dokonce dostaly do záporných čísel „růstu“.

3.3.1 USA

V prosinci 2008 konstatoval Národní úřad pro ekonomický vývoj USA (dále NBER) ve své analýze, že se ekonomika USA nachází již rok v recesi. To ukazuje i Tab. 15, ekonomický růst USA klesá od prvního čtvrtletí 2008. Podle údajů NBER se ekonomický růst USA trvající nepřetržitě do konce 2001 zastavil v posledním čtvrtletí 2007. Analýza NBER obsahuje kromě vývoje HDP i další ekonomické ukazatele. Nejvíce se hospodářská krize projevuje v rostoucí míře nezaměstnanosti. Ta od začátku roku 2008 stoupá, stále více lidí přichází o práci. NBER zároveň uvedl, že se USA musí zaměřit na kroky stabilizující ekonomiku, zejména je nutné vrátit do „normálu“ finanční a úvěrové trhy. Hospodářská recese se v USA nejvíce projevuje na automobilovém trhu, který je zároveň jedním z nejsledovanějších odvětví amerického hospodářství. Podle posledních údajů americké vlády z května 2009 se automobilový trh v květnu propadl oproti stejnému období minulého roku o 34,4 %, přičemž klesal již 18. měsíc za sebou. Obavy kupujících z hospodářské krize je odrazují od nakupování nových aut, což samozřejmě firmám dělá velké problémy. Největší propady prodeje postihly přední americké automobilky, nejhůře na tom jsou General Motors a Chrysler, které se v současné době blíží k propasti bankrotu.

3.3.2 Evropská Unie

Podle údajů Eurostatu klesal růst ekonomiky Evropské Unie po celý rok 2008. Klesaly výdaje domácností na spotřebu, se zpomalením celosvětové ekonomiky klesaly vývozy. Problémy spojené s hospodářskou krizí mají v současnosti všechny země EU. Vyhledávky navíc nejsou dobré. Podle odhadů Evropské komise z dubna 2009 bude recese pokračovat a zároveň se prohlubovat. Propad meziročního růstu by se měl podle tohoto odhadu dostat na - 4 %. Evropská komise prohlásila, že se evropská ekonomika nachází v nejhlubší a nejdelší krizi od druhé světové války. Recese bude pokračovat podle předpovědi Evropské komise i v roce 2010, kdy by se meziroční tempo růstu mělo rovnat - 0,1 %. Snížení propadu ekonomiky EU Evropská komise předpovídá, jelikož by se měly projevit „protikrizová“ opatření Evropské rady. Summit Evropské rady na přelomu března a dubna 2009 vytyčil čtyři pilíře pro boj s krizí. Za prvé, jednotlivé země EU by měly podpořit

finanční stabilitu a obnovit důvěru ve finanční trhy cestou opatření v oblasti záruk a rekapitalizace bank. Za druhé, je potřeba oživit hospodářský růst. Ekonomika má být stimulována především v podpoře investiční poptávky a tvorby pracovních míst. Za třetí, stabilizace ekonomiky má být dosaženo uplatňováním strukturálních reforem zaměřených na podporu vyváženého ekonomického rozvoje a růstu zaměstnanosti. Strukturální reformy se týkají dále vytvoření funkčního jednotného trhu, snižování administrativní zátěže, posílení investic a lepšího provázání podnikání, výzkumu, vzdělání. Za čtvrté, je potřeba zamezit projevům protekcionismu jednotlivých států světa. Jinými slovy pro globální ekonomické oživení je potřeba volný a spravedlivý obchod. Nicméně i přes jasně vytyčené cíle je další vývoj nejistý. Faktem je výrazné zhoršení ekonomických ukazatelů prakticky ve všech zemích EU. Výrazný je zejména vliv na růst nezaměstnanosti.

3.3.3 Japonsko

Další přední ekonomikou, která doplácí na hospodářskou krizi, je ta japonská. Japonská vláda označuje svou ekonomiku za „oslabující“. Japonská ekonomika oslabuje hlavně kvůli klesajícím vývozům, které se meziročně snížily v roce 2008 poprvé od roku 2001. Dalšími nepříznivými vlivy jsou vysoké ceny energií a potravin, které oslabují domácí spotřebitelskou poptávku. Asijské země bojují s hospodářskou krizí společně. Zasedání Asijské rozvojové banky (ADB) na začátku května 2009 odsouhlasilo vytvoření tzv. „krizového“ fondu. Své prostředky do něj vloží Japonsko, ČLR, Jižní Korea a deset zemí ASEAN, přičemž srovnatelnou a zároveň největší částkou do něj přispěje Japonsko a ČLR. Podle ADB bude fond sloužit k podpoře v případě odlivu kapitálu ze zúčastněných zemí, aby zlepšil finanční likviditu země. Asie je tímto poučena z tzv. asijské krize koncem 90. let, kdy právě náhlý odliv kapitálu činil potíže asijským ekonomikám. ADB předpokládá, že oživení asijských ekonomik přijde již v příštím roce.

3.3.4 ČLR

ČLR zaznamenala v roce 2008 stejně jako všechny „významné“ ekonomiky pokles růstu v souvislosti s hospodářskou krizí. Podle Národního statistického úřadu ČLR pokles růstu

pokračuje i v prvním čtvrtletí roku 2009, čínská ekonomika zpomalila v tomto období své tempo růstu na 6,1 %, což představuje historicky nízkou hodnotu od reformního úsilí započatého 1978. Nicméně z údajů Eurostatu v Tab. 15 plyne, že zůstává nejrychleji rostoucí ekonomikou z těchto hospodářských center světa. Za poklesem tempa růstu stojí jednoznačně vysoký propad exportu, jakožto jednoho z hlavních činitelů čínského ekonomického růstu. Globální poptávka klesá, z čehož vyplývá oslabení čínského exportu. Ekonomika ČLR je těžce závislá na exportu, proto s jeho poklesem souvisí růst nezaměstnanosti. Čínská vláda v reakci na tyto skutečnosti schválila začátkem roku 2009 plán na podporu ekonomiky. Chystá se podpořit zejména trh komodit. Ministerstvo financí ČLR dá ze svého rozpočtu prostředky, aby zvýšilo rezervy zemědělských plodin, ropy a dalších významných komodit. Stimuluje tak domácí výrobu a pokusí se tak zmírnit dopady klesajícího exportu. ČLR má výhodu oproti ostatním ekonomikám, že u ní neklesá rapidně domácí poptávka. To samozřejmě také pomáhá mírnit dopady krize. Národní statistický úřad očekává, že ke vzpružení čínské ekonomiky dojde již od poloviny roku 2009. To je určitě velmi optimistický náhled. Je pravdou, že se ČLR snaží stimulovat domácí výrobu i domácí poptávka nezaznamenává razantní propad. Na druhé straně se nedá očekávat nějaké výrazné zvýšení čínského exportu. Jak je tento odhad reálný, se dá v současné situaci jen velmi těžko předpovědět.

3.3.5 Řešení krize vidí svět ve vzájemné spolupráci

V současných měsících byla navázána společná diskuze o řešení krize mezi USA a ČLR. Není tedy pochyb, že se ČLR zařadila mezi nejvýznamnější ekonomiky světa. K zavedení dialogu vyzvala obě země také Světová banka. Společný dialog je veden zejména na téma otevřenosti a spolupráce v době hospodářské krize. Společné americko-čínské řešení krize se tak shoduje s jedním ze zmíněných pilířů pro boj s krizí Evropské rady. Tedy pro oživení hospodářského růstu je zapotřebí volného a spravedlivého obchodu v globálním měřítku, zmizet musí protekcionismus. ČLR a USA se shodli, že je potřeba prohlubovat vzájemnou obchodní spolupráci. Čínské a americké firmy koncem dubna letošního roku podepsaly obchodní kontrakty za více jak 10 mld. amerických dolarů. Nejvíce těchto kontraktů bylo podepsáno v oblasti telekomunikací mezi China Telecom a Microsoft, Dell nebo Cisto. Další oblastí jsou s telekomunikací spojené informační technologie. Je chytré

vzájemnou spolupráci začít v oblastech, které se neustále rozvíjejí a svět je nepřestává „spotřebovávat“ i v časech dnešní hospodářské krize.

Společný dialog dvou v současnosti největších ekonomik je určitě významným krokem ke zlepšení hospodářské situace v celém světě. Stejně tak jako vytyčená cesta Evropskou radou založená na čtyřech pilířích zmíněných v odstavci 3.3.2. Aby bylo toto úsilí úspěšné, musí se k těmto zemím v nejbližší době přidávat další významné ekonomiky světa.

4. Prognóza Čínského rozvoje ve 21. století

4.1 Realita hospodářské krize v ČLR

Hlavní otázkou v současných chvílích je, kdy přijde oživení čínské ekonomiky. Dopady celosvětové hospodářské krize jsou patrné na všech velkých ekonomikách světa. Pro čínskou ekonomiku je dobrou vyhlídkou, že nejen Národní statistický úřad ČLR, ale i Světová banka ve svých odhadech začátkem dubna předpovídá oživení čínské ekonomiky již ve druhé polovině 2009. Jedním z hlavních důvodů je, že začne fungovat balík na stimulaci ekonomiky ve výši 4 bil. ¥ (cca 13 % HDP) schválený čínskou vládou. Ten je zaměřen na vybudování domácí poptávky zejména na čínském venkově, kde stále žije nejvíce čínských lidí. Světová banka svoje tvrzení také opírá o čísla, která ukazují, že čínská průmyslová výroba v březnu 2009 mírně vzrostla. Dobrým signálem jsou i nízké inflační tlaky, které rozšiřují prostor pro snižování úrokových sazeb, jejichž snížení může podpořit průmyslovou výrobu. Je potřeba především povzbuzovat domácí poptávku. To z toho důvodu, že „motor“ čínské ekonomiky - export se potýká s propadem kvůli ochabující světové spotřební poptávce.

Na hospodářskou krizi a její dopad na ČLR ve smyslu zpomalení růstu se můžeme podívat i z jiného pohledu. V souvislosti s rychlým čínským hospodářským růstem se často mluví o možnosti tzv. „přehřátí“ čínské ekonomiky. K tomu by mohlo dojít v důsledku neustálého zvyšování investic, jinými slovy „přeinvestovaností“. Jde o stálé zvyšování kapacit, jejichž výše se může stát v určité výši neúnosná. To může mít za následek nedostatečné využívání zdrojů, přebytek výrobních kapacit a zároveň pracovních sil. Investice se z těchto důvodů mohou stát najednou nevýnosné, což bude mít nepříjemný dopad na celou ekonomiku v podobě zmíněného „přehřátí“. Čínská vláda právě z tohoto důvodu sama plánovala o mírném zpomalení hospodářského růstu. Zpomalení růstu hospodářství za ní vyřešila právě současná hospodářská krize. Samozřejmě se nedá mluvit o nějakém „pozitivu“ hospodářské krize. Nicméně z určitého úhlu pohledu hospodářská krize vyřešila tento problém „přehřátí“ za čínskou vládu. Zpomalila růst, který ale i tak zůstal největší z velkých vyspělých ekonomik, viz Tab. 15.

Čína se stala díky nedávnému summitu G20 v Londýně jakýmsi mluvčím rozvojových zemí a nových trhů. A ty vkládají do říše středu velké naděje. Čang Šue-gang z Výzkumného centra pro moderní mezinárodní vztahy se domnívá, že Čína zajistí asijským zemím podporu při překonání hospodářských potíží. "Čína disponuje velkou zásobou cizí měny a velkým vnitřním trhem s velkou poptávkou. Reálná ekonomika sice byla narušena, ale nebyla vážně poškozena. Čína se stane první zemí, která překoná mezinárodní finanční a ekonomickou krizi. V důsledku finanční krize nevolíme obchodní ochranářství, ale budeme nadále otevírat trhy a podporovat bilaterální obchodní spolupráci. To má velký symbolický a praktický význam," říká. Podle zástupce ředitele Čínské lidové banky Yi Gang přináší současná ekonomická krize domácí ekonomice velkou výzvu. „Finanční krize dala čínské ekonomice ve skutečnosti šanci transformovat se. Pokud se objeví vhodné řešení, může Čína změnit své zaměření na zahraniční obchod a prostřednictvím zvýšení domácí poptávky dojde k rovnováze ekonomické struktury,“ říká Yiu Gang. Vrcholní představitelé jsou si vědomi, že je nutné zajistit v zemi klid a vyhnout se případným masovým nepokojům, především v oblastech nejhůře zasaženým ekonomickou krizí. To, že se Čína staví do pozice velmoci, která je rozhodující silou v regionu i ve světě, musí vláda obhájit na místní úrovni.¹⁰

4.2 Ekonomické problémy, na které se musí ČLR přednostně zaměřit

Po překonání hospodářské krize bude nutné se zaměřit mimo jiné na následující tři oblasti ekonomiky, aby si ČLR udržela rychlý ekonomický růst. Jsou to stárnutí populace, energetická náročnost ekonomiky, sociální rozdíly mezi chudým venkovem a bohatými městy.

Za prvé, se stárnutím populace souvisí pokles lidí v produktivním věku. Dlouhodobou výhodou čínské ekonomiky je levná pracovní síla, která proudí z venkova do městských oblastí. V současné době ale tento tok začíná ustávat kvůli politice jednoho dítěte. Většina

¹⁰ [5] *Online zprávy hospodářských novin*, Čína hraje na to, že se stane mluvčím nových trhů. [online]. [cit. 6.5. 2009]. Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-36714970-cina-hraje-na-to-ze-se-stane-mluvcim-novych-trhu>>

čínských rodin má „povoleno“ mít jen jedno dítě, za další platí pokuty. Toto nařízení platí od roku 1979 a má zabránit masivnímu nárůstu obyvatelstva. V dalších letech bude postupně ubývat lidí v produktivním věku a nebude je mít kdo nahrazovat kvůli zmíněné politice jednoho dítěte. Určitým východiskem by mohla být orientace na odvětví s vyšší produktivitou práce, která nebudou tolik náročná na pracovní sílu. Se stárnutím populace vyvstává i další otázka penzijního systému. Čína tak zřejmě bude mít v budoucnu podobné problémy s penzijním systémem jako Evropa nebo USA v současné době.

Za druhé, energetická náročnost ekonomiky a také využívání přírodních zdrojů rapidně roste. S rostoucí ekonomikou roste energetická náročnost a také spotřeba přírodních zdrojů. Čína je dnes největším spotřebitelem kovů a uhlí, druhým největším spotřebitelem ropy. To má negativní dopad na znečišťování ovzduší, úrodnost půdy nebo čistotu pitné vody. Aby se Čína vyhnula nenávratným ekologickým újmám, bude muset začít řešit otázku efektivního využívání přírodních zdrojů a také zmenšit energetickou náročnost svého hospodářství.

Za třetí, dnešní realita je taková, že ČLR je zemí s velkými příjmovými a sociálními rozdíly ve společnosti. Na jedné straně rozvinutá velká města na východním pobřeží a na druhé chudý čínský venkov v západních a centrálních provinciích. Sociální rozdíly ještě víc prohlubuje nedostatečně propracovaná sociální síť. Její vytvoření bude mít sice velký tlak na růst výdajů státu, nicméně zabrání možným sociálním nepokojům, které by případně měly mnohem větší negativní dopad na čínskou ekonomiku.

4.3 Budoucí postavení čínské ekonomiky

Začněme srovnáním současné výše HDP ČLR a dalších významných hospodářských center světa, kterými jsou USA, EU a Japonsko. Údaje CIA pro rok 2008 uvádějí, že celý svět vyprodukoval HDP podle parity kupní ve výši 69,49 bil. \$. Podíl HDP ČLR na tomto čísle je 11,2 %, podíl USA činí 20,6 %, Evropská Unie jako celek se podílela 21,3 procenty a Japonský podíl se rovnal 6,3 %. [9] Čína je tedy dnes v tomto srovnání výkonnosti ekonomiky třetí největší ekonomikou světa. Pokud bychom však rozdělili EU na jednotlivé

státy, Čína by se posunula na druhé místo. Pro prognózu dalšího vývoje jsou podstatná další čísla, která když přidáme ke zmíněnému podílu ČLR na světovém HDP, bude budoucí možné postavení ČLR ve světové ekonomice lépe čitelnější. Za prvé, tempo růstu současné čínské ekonomiky i v době dnešní celosvětové hospodářské krize je výrazně vyšší než v případě srovnávaných hospodářských oblastí, údaje o tempu růstu obsahuje Tab. 15. Za druhé, údaje CIA ukazují, že je ČLR za rok 2008 druhým největším světovým exportérem (za prvním Německem a před třetími USA, přičemž jejich rozdíly v exportních číslech jsou minimální) a její export se rok od roku stále zvyšuje. Za třetí, Čína je šestým největším příjemcem přímých zahraničních investic na světě (největší objem PZI v roce 2008 podle CIA přijaly USA před druhou Velkou Británií a třetím Hong Kongem). Z těchto čísel je vidět, že Čína je už dnes podstatným hráčem na poli světové ekonomiky a dá se odhadovat, že její pozice bude nadále posilovat.

Čína má především velký hospodářský potenciál. Její vnitřní trh díky velkému počtu obyvatel představuje ohromnou spotřebitelskou poptávku. Neustálý ekonomický růst spolu s otevřeností čínské ekonomiky světu skrývá mnoho příležitostí pro podnikatelské aktivity jak domácích, tak zahraničních firem. Její otevřenost a zapojení do světového obchodu, co se týče velikosti exportů a importů, ale také přímých zahraničních investic, kterých není dnes už nejenom příjemcem, je již v současné době podstatná pro vývoj celosvětové ekonomiky. Dá se tedy předpokládat, že díky neustálému hospodářskému růstu, velikosti její rozlohy a početnosti obyvatelstva se v budoucnu stane přední ekonomikou světa. Tomu nasvědčují i odhady Světové banky, že se jako první z velkých ekonomik ta čínská vzpamatuje z dopadů celosvětové hospodářské krize.

Spolupráce USA a Číny naznačí další směřování globální ekonomiky a politiky. Nový světový pořádek se zrodil letos druhého dubna kolem čtvrté hodiny odpolední. Stalo se v momentě, když v londýnském ExcelCentru, kde se právě konal summit nejsilnějších ekonomik G20, vzal americký prezident Barack Obama stranou zasedání svého čínského kolegu Chu Ťin-tchaa a francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho a za pomoci tlumočnicků pomohl dojednat kompromis ohledně daňových rájů. Obama pomohl čínskému vůdci zachovat tvář, aby kývl na závěrečný dokument. V něm se Čína zavázala, že napumpuje do Mezinárodního měnového fondu (MMF) víc peněz a zároveň dostane

v tomto ústředním globálním finančním nástroji větší slovo. Čína, nejlidnatější země světa a člen Rady bezpečnosti OSN, se stala plnohodnotným hráčem světové první ligy. Čína se v době před schůzkou G20 příliš hlasitě neprojevovala. V OSN ovšem dostal masivní podporu její návrh na vytvoření společné nadnárodní rezervní měny. Těsně před summitem Čína převedla část obchodů a dluhů s několika významnými zeměmi z dolaru na jüan. Znamená to, že čínská měna, kterou Američané kritizují jako nadhodnocenou, začne hrát v mezinárodním finančnictví větší roli. Čína dlouho odmítala například větší příspěvky do MMF s poukazem na to, že je stále chudou zemí. A teď se najednou zavázala k příspěvku srovnatelnému s Japonskem či Evropskou unií a její váha v MMF stoupla ze tří na 3,7 procenta. A to ještě není konečné číslo. Americká vazba na Čínu se ještě prohloubí. Nejde už jen o kvetoucí ekonomickou spolupráci, z pěti set největších amerických firem podle časopisu Forbes jich 460 má v Číně pobočku nebo jiný druh činnosti. Američané si z Londýna odvezli příslib dialogu s Pekingem o boji proti terorismu, o Íránu, o Súdánu nebo o Severní Koreji. A Barack Obama pojede letos do Pekingu. Skupina G2, jak americko-čínskou dvojici v Londýně promptně novináři překřtili, bude nyní světu udávat tón. Nejen na ekonomických summitech.¹¹

¹¹ [5] *Online zprávy hospodářských novin*, Amerika vzala Čínu do první světové ligy. [online]. [cit. 8.5. 2009]. Dostupné z: <<http://hn.ihned.cz/c1-36660090-amerika-vzala-cinu-do-prvni-svetove-ligy>>

Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit současný stav čínského hospodářství a jeho postavení v celosvětovém kontextu, zároveň podat obraz o dopadech celosvětové hospodářské krize na jednotlivé části čínského hospodářství, a také ukázat, jak se Čína vyrovnává s dopady celosvětové hospodářské krize v porovnání s nejvýznamnějšími hospodářskými centry světa.

O silném postavení čínské ekonomiky a jejím vlivu na světové hospodářství není dnes pochyb. Za tento výsledek čínská ekonomika vděčí nastolenému reformnímu úsilí koncem 70. let minulého století. Během více jak třiceti let probíhajících reforem se Číně podařilo úspěšně zabudovat do svého centrálního systému řízení ekonomiky některé tržní principy. Její hospodářský rozvoj se díky tomuto experimentu zrychlil a bude zřejmě pokračovat i nadále. Nicméně současně s tímto rychlým vzestupem vyvstává Číně řada problémů, které by mohly v budoucnu přibrzdit její rozvoj. Jsou to především energetická náročnost ekonomiky, s tím související neustálé čerpání přírodních zdrojů. Stále se prohlubující rozdíl mezi chudým venkovem a bohatými městskými oblastmi. Čína musí také neustále pracovat na problémech brzdících ještě strmější rozvoj svobodného podnikání, které existují zejména ve finančním sektoru země.

Na celý svět v současnosti padla „deka“ hospodářské krize. Všechny vyspělé ekonomiky světa zaznamenávají zpomalení růstu hospodářství a jinak tomu není ani v případě Číny. Dobrým postupem předních ekonomik světa v této situaci je vzájemný dialog a avizovaná spolupráce v boji s dopady hospodářské krize. Není určitě náhodou, že Čína spolu s USA našla společnou řeč a bude hrát významnou roli při společném řešení celosvětové hospodářské krize. USA, jako největší současná ekonomika světa, si dobře uvědomuje, že obnovení růstu světové ekonomiky dosáhne rychleji ve spolupráci právě s Čínou. I to vystihuje, jak významné postavení má čínská ekonomika v celosvětovém kontextu již dnes.

Sílu současné ekonomiky Číny podtrhují i odhady Světové banky, která ve svých odhadech předpovídá, že první, kdo se vzpamatuje z hospodářského útlumu krize, bude Čína. Pokud

se následně zaměří na odstraňování zmíněných nedostatků své ekonomiky a vydrží pokračovat v reformním trendu, bude podle mého názoru kráčet k pomyslnému prvenství, co se týče výkonu a významnosti ekonomiky v celosvětovém měřítku. A tak současné předpovědi, že se do Číny a celé Asie přesune během 21. století centrum světové ekonomiky, považuji za více než pravděpodobné...

Seznam použité literatury

Citace

[1] *Businessinfo* [online]. [cit. 5. 3. 2009]

Dostupné z : < <http://www.businessinfo.cz>>

[2] *Economist.com* [online]. [cit. 11. 3. 2009]

Dostupné z: <<http://www.economist.com/>>

[3] Fárek, J. Kraft, J. *Světová ekonomika za prahem nového století globálních změn (Vstup do 21. století)*. 2. vyd. Technická univerzita v Liberci. 2006.

ISBN 80-7372-142-2

[4] *Mezinárodní politika*. 2000-2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů.

ISSN 0543-7962

[5] *Online zprávy hospodářských novin* [online]. [cit. 2.5. 2009].

Dostupné z: <<http://ekonomika.ihned.cz/>>

Bibliografie

[6] Bakešová, I. *Čína ve XX. století díl 1..* 1.vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2001.

ISBN 80-244-0251-3

[7] Bakešová, I. *Čína ve XX. století díl 2..* 1. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2003.

ISBN 80-244-0611-X

[8] Bell, Michael W. *China at the threshold of a market economy*. Washington : International Monetary Fund, 1993. ISBN 1-55775-349-0

[9] *Central Intelligence Agency* [online]. [cit. 12. 3. 2009]

Dostupné z: < <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>>

[10] Cihelková, E. a kol. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6

[11] *Embassy of the People's Republic of China in the Czech Republic* [online].

[cit. 20. 4. 2009].

Dostupné z: <<http://www.chinaembassy.cz/>>

[12] *Euroekonom.com* [online]. [cit. 17. 3. 2009]

Dostupné z: <<http://www.euroekonom.com/>>

[13] *Eurostat* [online]. [cit. 4.5. 2009].

Dostupné z: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>>

[14] Fürst, R. *Čína ve XX. století díl 3..* 1. vyd. Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.

ISBN 80-244-1286-1

[15] *China Radio International* [online]. [cit. 16. 4. 2009].

Dostupné z: <<http://czech.cri.cn/1/2004/02/25/1@2861.htm>>

[16] *China.org.cn* [online]. [cit. 3. 3. 2009]

Dostupné z: <<http://www.china.org.cn/>>

[17] Menkui, W. and others. *China's Economy*. China intercontinental press, 2004.11.

ISBN 7-5085-0634-0

[18] *National Bureau of Statistics of China* [online]. [cit. 17. 3. 2009]

Dostupné z: <<http://www.stats.gov.cn/english/>>

[19] *The Economist*. 2000-2009. London : The Economist Newspaper Ltd.

ISSN 0013-0613

[20] *The World Bank* [online]. [cit. 18. 3. 2009]

Dostupné z: <<http://www.worldbank.org/>>

[21] *World economic outlook*. Washington, DC: International Monetary Fund, 1980-.

Semiannual. ISBN 978-1-58906-758-5